

SK-101 – कठोपनिषत् सशाङ्करभाष्या

कालावधि: - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. यथाकामं पञ्च मन्त्रान् पूरयत ।

1x5=5

1. "श्रेयश्च प्रेयश्च... धीरः"
2. "दन्द्रम्यमाणाः... यथान्धाः"
3. "महान्तम्... शोचति"
4. "आत्मानं रथिनम्... प्रग्रहमेव च"
5. "अनाद्यनन्तम्... प्रमुच्यते"
6. "पराचः कामान्... पाशम्"
7. "दृश्यते... सूक्ष्मदर्शिभिः"

B. वाक्येनैकेन पञ्चानाम् उत्तरं लिखत ।

1x5=5

1. "तौ सम्परीत्य विविनक्ति धीरः" – अत्र को दृष्टान्तः।
2. "अर्थेभ्यश्च परम् मनः" इत्यत्र मनःशब्दवाच्यं किम् ।
3. एषणात्रयं किम् ।
4. "यः सेतुः..." इत्यादिमन्त्रस्य को वाक्यार्थ उक्तो भाष्यकारपादैः।
5. परार्थशब्दस्य कोऽर्थः।
6. "उत्तिष्ठत..." इति श्रुतौ उत्थानशब्दस्य कोऽर्थः।
7. विद्याविद्ये विषूची इति कस्मादुच्येते ।

C. पञ्च यथाभाष्यं समाधत्त ।

3x5=15

1. तृतीयवल्ल्यारम्भे हेतुः कः।
2. "अतोऽनात्मज्ञविषय एव धर्माधर्मादिलक्षणः संसारः" – व्याख्यात ।
3. "न ततो विजुगुप्सते..." – चतुर्थवल्लीस्थमन्त्रांशम् इमं व्याख्यात ।
4. उपनिषच्छब्दस्य का व्याकृतिः।
5. ओमित्यक्षरस्य किं वैशिष्ट्यम् ।

6. आत्मनि दुर्दर्शादिशब्दाः कथं सङ्गच्छन्ते ।
7. "त्रिणाचिकेतस्त्रिभिरेत्य..." इत्यत्र त्रिणाचिकेतशब्दस्य कोऽर्थः।

D. त्रयो यथाभाष्यं समाधेयाः।

5x3=15

1. "येन रूपम्..." इत्यादिमन्त्रमाश्रित्य विज्ञातृत्वं कस्येति निरूपयत ।
2. श्रुतिविहितानि उत्थानजागरणनिबोधनानि व्याख्यात ।
3. धीरः प्रत्यगात्मानं कथमीक्षते ।
4. "नायमात्मा प्रवचनेन..." – मन्त्रमिमं व्याख्यात ।
5. "येयम् प्रेते..." इत्याद्युपनिषद्भागस्य प्रारम्भे हेतुः।

E. अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।

10x1=10

1. उपोद्धातभाष्यसारः।
2. ओङ्कारस्वरूपम् ।

SK-101 – कठोपनिषत् सशाङ्करभाष्या

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. यथाकामं पञ्च मन्त्रान् पूरयत ।

1x5=5

1. "आसीनो दूरं... देवम्"
2. "लोकादिमग्निम्... यथा वा ।"
3. "क्षुरस्य धारा... वदन्ति ॥"
4. "हन्ता चेन्मन्यते... विजानीतः"
5. "यच्छेद्... नियच्छेत्"
6. "येयम् प्रेते... चैके ।"
7. "नैषा तर्केण... प्रेष्ठ ।"

B. वाक्येनैकेन पञ्चानाम् उत्तरं लिखत ।

1x5=5

1. शेवधिशब्दस्य कोऽर्थः।
2. परार्धशब्दस्य किं व्याख्यानम् ।
3. मनसो रशनया साकं किं सादृश्यम् ।
4. परमात्मा पुरुष इति कस्माद् उच्यते ।
5. क्रतोः परमम् फलं किम् ।
6. अस्यायाः बुद्धेः आत्मज्ञानम् प्रति प्रतिबन्धः कः।
7. श्रुतिप्रस्थानमित्यत्र श्रुतिशब्देन किं विवक्षितम् ।

C. पञ्च यथाभाष्यं समाधत्त ।

3x5=15

1. "अशब्दमस्पर्शम्..." इत्यादिमन्त्रारम्भे हेतुः।
2. प्रत्यगात्मशब्दार्थः।
3. हिरण्यगर्भः कः।
4. आत्मा अपोरणीयान् महतश्च महीयानिति कथम् ।

5. "न जायते..." इत्यादिमन्त्रारम्भे हेतुः।
6. "गूढोत्मा न प्रकाशते..." इति श्रुतेः श्रुत्यन्तरेण विरोधः तत्परिहारश्च ।
7. श्रेयःप्रेयसी कथं पुरुषम् बध्नीतः।

D. त्रयो यथाभाष्यं समाधेयाः।

5x3=15

1. "अनन्यप्रोक्ते गतिरत्र नास्ति" – एतावन्मन्त्रांशं व्याख्यात ।
2. कीदृशस्यात्मनो भोक्तृत्वं कीदृशस्य च नेति विचारयत ।
3. "आसीनो दूरम्..." इति मन्त्रं व्याख्यात ।
4. श्रेयःप्रतिबन्धकारणं किम्, तच्च धीरः कथमपनयति ।
5. "तवैव वाहास्तव नृत्यगीते ॥" – व्याख्यात ।

E. अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।

10x1=10

1. रथरूपककल्पना ।
2. उपनिषच्छब्दनिरुक्तिः।

SK-106 – माण्डूक्योपनिषत्

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. एकेन वाक्येन उत्तरत।

1x10=10

1. कः कृपणत्वेन स्मृतः।
2. वैतथ्यप्रकरणं किमर्थमारभ्यते।
3. असम्भूतिः नाम कोऽर्थः।
4. उकारतैजसयोः साधारण्यं किम्।
5. प्राज्ञः आनन्दमयः इत्यत्र मयद् प्रत्ययस्य कोऽर्थः।
6. कैः निर्विकल्पः आत्मा दृष्टः।
7. चित्तकालाः के।
8. पूर्वं कं कल्पयते।
9. उपासनाश्रितो धर्मः कुत्र वर्तते।
10. कस्मादद्वैता शिवा।
11. कारणमात्रबद्धः कः।
12. प्राणो नाम कः।

B. कारिकाः भाष्यदिशा व्याख्यात।

3x5=15

1. अनादिमायया सुप्तो यदा जीवः प्रबुध्यते।
2. आदावन्ते च यन्नास्ति वर्तमानेऽपि तत्तथा।
3. सतो हि मायया जन्म युज्यते न तु तत्त्वतः।
4. निश्चितायां यथा रज्ज्वां विकल्पो विनिवर्तते।
5. द्वैतस्याग्रहणं तुल्यमुभयोः प्राज्ञतुर्ययोः।
6. स एष नेति नेतीति व्याख्यातं निह्नुते यतः।
7. यथैकस्मिन् घटाकाशे रजोधूमादिभिर्युते।

C.अभीष्टानि त्रीणि विवृणुत।

5x3=15

1. मन्त्रतद्भाष्यस्वारस्येन तुरीयात्मस्वरूपं विवृणुत।
2. न निरोधो न चोत्पत्तिः इत्यादिकारिकार्थं भाष्यस्वारस्येन विस्तारयत।
3. अस्पर्शयोगं ग्रन्थतात्पर्येण पर्यालोचयत।
4. स्वप्नदृश्यानां वैतथ्यं प्रतिपादयत।
5. विश्वस्य द्युलोकाद्यङ्गानि वर्णयत।

D.एकं प्रपञ्चयत।

10x1=10

1. विश्वादीनां अकारादिमात्राभिः तादात्म्यं निरूप्य अमात्रस्य पारमार्थिकत्वं दर्शयत।
2. सद्बस्तुनः उत्पत्तिं निराकृत्य सृष्टिश्रुतीनां सङ्गतिमद्वितीये ब्रह्मणि प्रदर्शयत।

SK-125 श्रीमद्भगवद्गीतायाः २, ३, ४ अध्यायाः सशांकरभाष्याः

कालावधिः-होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः-50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. षड्भावविकाराः के?
2. किं नाम नित्यत्वम्?
3. को नाम मिथ्याचारः?
4. विषयेषु सङ्गः कथमुत्पद्यते?
5. कस्माद्भवति पर्जन्यः?
6. कामस्याधिष्ठानं किम्?
7. कथं परमात्मा भक्ताननुगृह्णाति?
8. "नानुशोचन्ति पण्डिताः" कोऽर्थः?
9. कर्मनिष्ठायाः कथं पुरुषार्थहेतुत्वम्?
10. किमर्थमर्जुनं प्रत्येवोपदेशः कृतो भगवता?
11. मङ्गलश्लोकस्थ-अण्डशब्देन किमभिधीयते?
12. कुतः कर्मजा सिद्धिः मानुषे लोके क्षिप्रं भवति?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. कर्मण्येवाधिकारस्ते।
2. समत्वं योग उच्यते।
3. न हन्यते हन्यमाने शरीरे।
4. सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः।
5. कर्मयोगेन योगिनाम्।
6. द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञाः।
7. ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविः।

C.पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5x3=15

1. तृतीयाध्यायदिशा कर्मयोगः, कर्मनिष्ठा च।
2. गीतोपोद्धातभाष्यसारः।
3. ज्ञानकर्मसमुच्चयविचारः।
4. चातुर्वर्ण्यविभागविचारः।
5. स्थितप्रज्ञलक्षणम्।

D.द्वयोरेकं समाधत्त।

10x1=10

1. "कर्मण्यकर्म यः पश्येदिति" भाष्यभागं सोपपत्ति वर्णयत।
2. द्वितीयाध्यायदिशा आत्मतत्त्वविवेचनं कुरुत।

SK-125 गीताभाष्यम्

कालावधिः-होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः-50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. "नानुशोचन्ति पण्डिताः" कोऽर्थः?
2. कदा प्रसादमधिगच्छति?
3. "भीष्मद्रोणादयः अशोच्याः" कुतः?
4. द्विविधा निष्ठा का?
5. गीताशाङ्करभाष्यस्य व्याख्याद्वयं लिखत।
6. "न कश्चितज्जातु तिष्ठत्यकर्मकृत्", कुतः?
7. इन्द्रियेभ्यः परं किम्?
8. कयोः वशं नागच्छेत्?
9. कदा परमात्मा अवतरति?
10. चतुर्थाध्यायदिशा कः ज्ञानं लभते?
11. कुत्र कर्मफलसिद्धिः क्षिप्रं भवति?
12. "द्रव्ययज्ञाज्ज्ञानयज्ञः श्रेयान्" कुतः?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. योगः कर्मसु कौशलम्।
2. नासतो विद्यते भावः।
3. तत्र का परिदेवना।
4. न कर्मणामनारम्भात्।
5. नित्यं यज्ञे प्रतिष्ठितम्।
6. ये यथा मां प्रपद्यन्ते।
7. तद् विद्धि प्रणिपातेन।

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5x3=15

1. चातुर्वर्ण्यसृष्टिविचारः।
2. गीतोपोद्धातभाष्यसारः।
3. स्थितप्रज्ञलक्षणम्।
4. वेदाविनाशिनं नित्यमित्यस्य भाष्यार्थः।
5. कर्मण्यकर्म यः पश्येदित्यस्य तात्पर्यार्थः।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10x1=10

1. द्वितीयाध्यायदिशा आत्मतत्त्वस्वरूपं सप्रमाणं संक्षिपत।
2. तृतीयाध्यायानुसारेण कर्मयोगस्वरूपं निरूपयत।

~~**~~

SK-126 – श्रीमद्भगवद्गीतायाम् १३, १५, १८ अध्यायाः।

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. यथाकामं पञ्च प्रश्नान् उत्तरत।

1x5=5

1. किं क्षेत्रमित्यभिधीयते?
2. किमर्थं क्षेत्राध्यायः आरभ्यते?
3. क्षेत्रशब्दं ग्रन्थोक्तदिशा व्युत्पादयत।
4. का नाम धृतिः?
5. सन्यासत्यागशब्दार्थः कः?
6. "नष्टो मोहः स्मृतिर्लब्धा" इत्यत्र भाष्योक्तः अर्थः कः?
7. मनीषिणां पावनानि कानि?

B. वाक्येनैकेन पञ्चानाम् उत्तरं लिखत।

1x5=5

1. शास्त्रं कस्मै न वाच्यम्?
2. भगवत्तत्त्वज्ञाने कस्य अधिकारः?
3. संसारस्वरूपं किमर्थं वर्णयते?
4. अश्वत्थोपमितस्य संसारवृक्षस्य पर्णानि कानि?
5. अश्वत्थोपमितस्य संसारवृक्षस्य भेदः केन असिना कर्तव्यः?
6. 'पुष्णामि' इत्यस्यार्थं निरूपयत।
7. 'वेदान्तकृत्' शब्दार्थं यथाभाष्यं निरूपयत।

C. सप्तसु पञ्चानां अर्थप्रकाशं कुरुत।

3x5=15

1. कस्मात् हेतोः भगवान् अर्जुनेन अपृष्टमपि आत्मतत्त्वं वदति?
2. क्षराक्षरोपाधिकस्य परमात्मनः स्वरूपं यथाभाष्यं प्रदर्शयत।
3. कस्मात् हेतोः भगवान् लोके वेदे च पुरुषोत्तम इति प्रथितः?
4. "न विधिप्रतिषेधशास्त्रं तावत् फलहेतुभ्याम् आत्मनः अन्यत्वदर्शिनो भवति

यथाभाष्यं निरूपयत।

5. "जन्ममृत्युजराव्याधिदुःखदोषानुदर्शनम्" कः अर्थविशेषः?
6. "ज्ञाने यत्नो न कर्तव्यः किं तु अनात्मबुद्धिनिवृत्तौ एव" किमर्थम्?
7. परमार्थदर्शिन एव अशेषकर्मसन्त्यासः शक्यते।

D. पञ्चसु त्रयाणामेव लघुटिप्पणीं कुरुत। 5x3=15

1. वैष्णवं पदं कथं परिमार्गितव्यम्?
2. अव्ययं पदं के प्राप्नुवन्ति?
3. अनादिमत्परं ब्रह्म।
4. ब्राह्मणादि-वर्णानाम् गुणकर्माणि।
5. पञ्चेमानि कारणानि सिद्धये सर्वकर्मणाम्।

E. अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।

10x1=10

1. क्षेत्रम्, अमानित्वादिगणं ज्ञानं, ज्ञेयं च सप्रमाणं व्याख्यात।
2. "सर्वधर्मान्परित्यज्य" इत्यस्य भाष्यदिशा वाक्यार्थविवेचनं कुरुत।

SK-132 – ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्ये तृतीयचतुर्थपादौ

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. यथाकामं पञ्च प्रश्नान् उत्तरत।

1x5=5

1. ब्रह्मसूत्रस्य तृतीयपादः किं प्रतिपादयितुम् आरभ्यते?
2. "मुक्तोपसृप्यव्यपदेशात्" इति सूत्रे विषयवाक्यं किम्?
3. मुक्तैः उपसृप्यं ब्रह्मैव इत्यत्र श्रुतिप्रमाणं किम्?
4. ईक्षतिकर्माधिकरणस्य विषयवाक्यं लिखत।
5. देवताधिकरणे कति सूत्राणि वर्तन्ते?
6. प्रमिताधिकरणस्य विषयवाक्यं लिखत।
7. 'अपि च स्मर्यते' अर्थं वर्णयत।

B. वाक्येनैकेन पञ्चानाम् उत्तरं लिखत।

1x5=5

1. ज्योतिरधिकरणस्य विषयवाक्यं लिखत।
2. बालाक्यधिकरणे विषयवाक्यं किम् ?
3. सुषुप्त्यधिकरणस्य विषयवाक्यं लिखत।
4. वाक्यान्वयात् इति हेतुना किं साध्यते ?
5. अक्षरशब्दवाच्यं ब्रह्मेत्यत्र सूत्रे कः हेतुः प्रदर्शितः?
6. आनुमानिकाधिकरणे सूत्रसंख्या का ?
7. ज्योतिःशब्दवाच्यं परमेव ब्रह्मेत्यत्र सिद्धान्ते कः हेतुः प्रदर्शितः?

C. यथारुचि पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. सर्वव्याख्यानाधिकरणं निरूपयत।
2. "ईक्षतिकर्मव्यपदेशात् सः" इति सूत्रार्थं स्पष्टीकुरुत।
3. सूत्रार्थप्रकाशं कुरुत - "भूमा सम्प्रसादादध्युपदेशात्॥"
4. ज्योतिरधिकरणस्य पूर्वपक्षं संगृहीत।

5. सूत्रार्थं वर्णयत- "शब्दादेव प्रमितः।"
6. अर्थान्तरत्वादिद्वयपदेशाधिकरणस्य सिद्धान्तमारचयत।
7. सूत्रार्थं वर्णयत- "अक्षरमम्बरान्तधृतेः।"

D. यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः।

5x3=15

1. "दहर उत्तरेभ्यः" सूत्रं व्याख्यात।
2. सुषुप्त्युत्क्रान्त्यधिकरणं यथाभाष्यं व्याख्यात।
3. कारणत्वाधिकरणं संगृहीत।
4. हृद्यपेक्षया तु मनुष्याधिकारत्वादिति सूत्रं प्रतिपादयत।
5. अपशूद्राधिकरणसारं संगृहीत।

E. अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।

10x1=10

1. द्युभ्वाद्यधिकरणस्य पूर्वोत्तरपक्षयोः यथाभाष्यं विवेचनं कुरुत।
2. देवताधिकरणं व्याख्यात।

SK-151 पञ्चदशी

कालावधिः-होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः-50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. सत्त्वसंभवाः गुणाः के?
2. जाग्रदवस्थायाः लक्षणं किम्?
3. को नाम अस्पर्शयोगः?
4. आत्मा परानन्दः कुतः?
5. निदिध्यासनं नाम किम्?
6. बुद्धेः वृत्तिः कीदृशी?
7. अपरोक्षब्रह्मज्ञानस्य किं फलम्?
8. तैजसः कः?
9. पञ्चदशीग्रन्थस्य साम्प्रदायिकं व्याख्यानं किम्?
10. सद्बस्तुनः स्वगतभेदो नास्ति, कुतः?
11. ऋग्वेदीयं महावाक्यं किम्?
12. अन्नमयस्यानात्मत्वं कुतः?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. सविकल्पस्य लक्ष्यत्वे लक्ष्यस्य स्यादवस्तुता।
2. तत्प्रेमात्मार्थमन्यत्र नैवमन्यार्थमात्मनि।
3. सत्यत्वं बाधराहित्यं जगत्बाधैकसाक्षिणः।
4. भातीति चेद्भातु नाम भूषणं मायिकस्य तत्।
5. सुषुप्त्यभाने भानं तु समाधावात्मनोऽन्वयः।
6. दृश्यमानस्य सर्वस्य जगतस्तत्त्वमीर्यते।
7. द्वैतावज्ञा सुस्थिता चेदद्वैते धीः स्थिरा भवेत्।

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5x3=15

1. ज्ञानसाधनानि, समाधिविचारश्च।
2. पञ्चकोशविवेकः।
3. भूतभौतिकसृष्टिविचारः।
4. ज्ञानकर्मेन्द्रियस्वरूपं तद्व्यापारश्च।
5. महावाक्यविचारः।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10x1=10

1. पञ्चभूतविवेकेन आत्मतत्त्वं सप्रमाणं निरूपयत।
2. तिसृष्वप्यस्थासु संविदेकत्वं यथाग्रन्थं प्रपञ्चयत।

~~**~~

SK-167 सिद्धान्तलेशसंग्रहः

कालावधिः-होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः-50

A.द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. प्रकटार्थकारः को भवति?
2. सिद्धान्तलेशसंग्रहस्य संप्रदायप्राप्तं व्याख्यानं किम्?
3. विधिविचारः किमुपनिषद्वाक्यमवलम्ब्य प्रवृत्तः?
4. अनन्यव्यापारत्वस्य मुक्त्युपायत्वे श्रुतिप्रमाणं किम्?
5. वाचस्पतिमिश्रमते जगदुपादानकारणं किम्?
6. मेघाकाशतुल्यो धीवासनाप्रतिबिम्बः कः?
7. "प्रतिबिम्बगताः पश्यन्नृजुवक्रादिविक्रियाः" केनोक्तम्?
8. चैतन्यस्य चातुर्विध्यं कस्मिन्ग्रन्थे प्रोक्तम्?
9. नानाजीववादे श्रुतिप्रमाणं किम्?
10. को नाम कायव्यूहः?
11. गुरुपसदनविधिः कः?
12. परमात्मनः अधिदैवतं त्रीणि रूपाणि कानि?

B.सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. नानाजीववादपरिचयं कुरुत।
2. मङ्गलश्लोकस्य तात्पर्यमुल्लिखत।
3. विधित्रयस्य लक्षणं सोदाहरणं लिखत।
4. विवर्तपरिणामलक्षणविचारं कुरुत।
5. अवच्छेदप्रतिबिम्बरहितं ब्रह्म जीव इति मतं निरूपयत।
6. मायोपादानत्वविचारे संक्षेपशारीरककृन्मतं विस्तारयत।
7. ब्रह्मणः कीदृशं कर्तृत्वमिति व्याख्यात।

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5x3=15

1. एकजीववादविचारं यथाग्रन्थं संक्षिपत।
2. पञ्चदशयनुसारं जीवेश्वरविभागं प्रदर्शयत।
3. ब्रह्मोपादानत्वविचारं सप्रमाणं कुरुत।
4. मायोपादानत्वविचारं सप्रमाणं कुरुत।
5. सर्वज्ञत्ववादं ग्रन्थदिशा संक्षिपत।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10x1=10

1. श्रवणविधिवाक्ये अपूर्वविधिपरिसंख्याविधिपक्षं सप्रमाणं साधयत।
2. बिम्बेश्वरपक्षं ग्रन्थदिशा सप्रमाणं संक्षिपत।

~~**~~

SK-171 – अद्वैतसिद्धिः (आदितः दृश्यत्वान्तः भागः)

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. यथाकामं पञ्च प्रश्नान् उत्तरत।

1x5=5

1. मधुसूदनाचार्यः किमर्थं ग्रन्थं रचयामास?
2. किं नाम असत्त्वम्?
3. ज्ञानत्वव्याप्यधर्मेण ज्ञाननिवर्त्यत्वविवक्षायां कः दोषः?
4. विप्रतिपत्तेः विचाराङ्गत्वं कथम्?
5. तृतीयमिथ्यात्वलक्षणे श्रुतिप्रमाणं किम् ?
6. ज्ञाननिवर्त्यत्वं इत्युक्ते किम्?
7. मङ्गलोक्तः विष्णुः कः?

B. वाक्येनैकेन पञ्चानाम् उत्तरं लिखत।

1x5=5

1. न्यायदीपावलिकर्तृमते मिथ्यात्वलक्षणं किम्?
2. अभावस्य तात्त्विकत्वे कः दोषः?
3. जल्पस्य किं लक्षणम्?
4. निषेधस्य निषेधे प्रतियोगिसत्त्वं कुत्र?
5. प्रतिपन्नोपाधौ त्रैकालिकनिषेधस्य तात्त्विकत्वे कः दोषः?
6. "असदेवेदमग्र आसीत्" – इत्यत्र नञा किं प्रतिपाद्यते?
7. सद्विविक्तत्वम् इत्यत्र सत्त्वं नाम किम्?

C. यथारुचि पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. मोक्षं प्राप्त इव स्वयं विजयते।
2. सदसत्त्वानधिकरणत्वम् इत्येतत् समासानुगुणं निरूपयत।
3. उपपादनं च स्वपक्षसाधनपरपक्षनिराकरणाभ्यां भवति।
4. तृतीयमिथ्यात्वलक्षणे पूर्वपक्षं संगृहीत।

5. प्रमाणत्वं च दोषाऽसहकृतज्ञानकरणत्वम्।
6. पक्षतावच्छेदकविचारं संगृहीत।
7. दृश्यत्वहेतुविचारे पूर्वपक्षिणा प्रदर्शितान् विकल्पान् दर्शयत।

D. यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः।

5x3=15

1. द्वितीयमिथ्यात्वविचारस्य तात्पर्यार्थः।
2. विप्रतिपत्तेः विचाराङ्गत्वं साधयत।
3. पञ्चममिथ्यात्वविचारः।
4. मङ्गलाचरणं व्याख्यात।
5. पक्षताविषयं व्याख्यात।

E. अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।

10x1=10

1. प्रथममिथ्यात्वलक्षणस्य सारं संगृहीत।
2. चतुर्थमिथ्यात्वलक्षणस्य सविस्तरं विचारं कुरुत।

SK-201 सिद्धान्तकौमुद्याम् आदितः पञ्चसन्ध्यन्तो भागः

समयावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A.यथेष्टं दशानां प्रश्नानाम् एकेन वाक्येन उत्तरं लिखत- 1x10=10

1. माहेश्वराणि सूत्राणि किमर्थानि ?
2. अ अ इत्यस्य कोऽर्थः ?
3. गुरुसंज्ञा कयोः ?
4. कुत्र इकः इति षष्ठ्यन्तं पदमुपतिष्ठते ?
5. डिच्च इति कस्यापवादः ?
6. कदा अचः आदेशः स्थानिवत् भवति ?
7. तवल्कारः इत्यत्र कति रूपाणि ?
8. टिसंज्ञा कस्य ?
9. आकारः कुत्र डित् ?
10. हकारस्य कुतः वर्गचतुर्थः एव आदेशः ?
11. अत्रानुनासिकः पूर्वस्य तु वा। अत्र नाम कुत्र ?
12. पुंख्यानमित्यत्र कुतः न रुत्वम् ?

B.यथेष्टं पञ्चानाम् ससूत्रसाधनं कुरुत। 3x5=15

1. प्रत्याहारेष्वितां न ग्रहणम्।
2. यत्रानेकविधमान्तर्यं तत्र स्थानतः आन्तर्यं बलीयः।
3. कथं तर्हि मदोदग्राः ककुधन्तः इति।
4. हर एहि।
5. प्रेजते।
6. एतन्मुरारिः
7. प्रत्यङ्ङात्मा

C.यथेष्टं त्रयाणामुत्तरं लिखत - 5x3=15

1. नाझलौ।
2. अनचि च।
3. इकोऽसवर्णे शाकल्यस्य ह्रस्वश्च।
4. पटत्पटदिति।
5. सञ्छम्भुः।

D. एकस्योत्तरं लिखत -

10x1=10

1. अणुदित्सवर्णस्य चाप्रत्ययः।
2. वृद्धिविधायकानि वार्तिकानि विवृणुत।

SK-205 सिद्धान्तकौमुद्याम् अजन्तपुंलिङ्गप्रकरणाद् अव्ययप्रकरणं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त। 1x10=10

1. यस्मात्प्रत्ययविधिस्तदादि इति सूत्रे विधिः इति किमर्थम्?
2. ख्यत्यात्परस्य इत्यस्यार्थः कः?
3. वारीणि इत्यत्र नुमागमः केन?
4. नलोपः कुत्र असिद्धः?
5. ग्रन्थोक्तं पररूपविधायकं सूत्रं किम्।
6. समशब्दस्य कस्मिन्नर्थे सर्वनामता, किमर्थम्।
7. त्यदादिः कियान्।
8. ग्लावमित्यत्र औतोऽम्शसोः इत्यस्य प्रवृत्तिः कथं न।
9. डसिडसोरत उत् कदा।
10. पीलुने इत्यत्र कुतः न पुंवद्भावः?
11. अजरांसि इत्यत्र दीर्घः केन सूत्रेण?
12. झलीति निवृत्तम्। कुतः?

B. यथाकामं पञ्च समाधत्त।

3*5=15

1. ड्याप्प्रतिपदिकाद् इत्यत्र ड्याब्रहणं किमर्थम्?
2. सर्वनामसंज्ञा महासंज्ञा किमर्थम्।
3. रामाय इत्यत्र सन्निपातपरिभाषां व्याख्यात।
4. बहुश्रेयसीशब्दस्य रूपाणि लेख्यानि।
5. इह परत्वात् आटा नुम् बाध्यते इति पङ्क्तिं स्पष्टयत।
6. विश्वौहः इति रूपं साधयत।
7. अयम् इति रूपं साधयत।

C. अनुप्रियं त्रयं लिखत।

5*3=15

1. एकाचो वशो भष् झषन्तस्य स्थवोः इति सूत्रं व्याख्यत।
2. निर्जरशब्दमधिकृत्य टिप्पणी लेख्या।
3. तृतीयादिषु भाषितपुंस्कं पुंवद्गालवस्य इति सूत्रं व्याख्यात।
4. टिप्पणी लेख्या – घिसंज्ञा।
5. निशाशब्दस्य सप्तमीबहुवचने रूपं साधयत।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10*1=10

1. प्रातिपदिकसंज्ञां व्याख्यात।
2. शब्दाधिकारे शत्रुप्रत्ययान्तशब्दान् व्याख्यात।

SK-209 वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्यां कारकप्रकरणम्

कालावधि: - होराद्वयम्

सत्रम् -3

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. द्रोहो नाम कः?
2. क्रोधो नाम कः?
3. द्विद्रोणेन धान्यं क्रीणाति इत्यत्र केन तृतीया?
4. ज्ञानेन प्रयोजनेन वसति इत्यत्र केन तृतीया?
5. अधीती व्याकरणे इत्यत्र केन सप्तमी भवति?
6. अभिहिते अपादाने का विभक्तिः भवति?
7. शतात् बद्धः इत्यत्र केन पञ्चमी भवति?
8. यागाय याति अत्र केन चतुर्थी भवति?
9. ग्रामं निकषा इत्यत्र केन द्वितीया भवति?
10. विषं भुङ्क्ते अत्र द्वितीया केन सूत्रेण भवति?
11. मातरि निपुणः अत्र केन सप्तमी भवति?
12. हरिपूजने कुशलः अत्र केन सप्तमी भवति?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. दिवः कर्म च इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
2. अधिशीङ्स्थासां कर्म इत्यस्याशयं लिख।
3. सर्वनाम्नस्तृतीया चेति सूत्रं प्रतिपादय।
4. पराजेरसोढः इत्यस्याशयं प्रतिपादय।
5. चतुर्थी सम्प्रदाने इत्यस्य व्याख्यां कुरु।
6. प्रसितोत्सुकाभ्यां तृतीया चेति सूत्रस्य व्याख्यां कुरु।
7. परिक्रयणे सम्प्रदानमन्यतरस्याम् इति सूत्रस्याशयं लिख।

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5x3=15

1. श्लाघहुङ्स्थाशपां ज्ञीप्स्यमानः इति सूत्रस्याशयं प्रकाशय।
2. कर्तृकर्मणोः कृति इति सूत्रस्य तात्पर्यं यथाग्रन्थं प्रकटय।
3. कर्मणा यमभिप्रैति स सम्प्रदानम् इति सूत्रस्याशयं लिख।
4. पृथग्विनानानाभिस्तृतीयान्यतरस्याम् इत्यस्याशयं लिख।
5. गत्यर्थकर्मणि द्वितीयाचतुर्थ्यो चेष्टायामनध्वनि इति सूत्रं व्याख्याहि।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10x1=10

1. कारकसामान्यस्वरूपं यथाग्रन्थं सविस्तरं प्रतिपादयन्तु।
2. यस्य च भावेन भावलक्षणम् इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्याहि।

SK-215 वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्यामेकशेषात्सर्वसमासाश्रयं यावत्, स्त्रीप्रत्ययश्च

कालावधिः - होराद्वयम्

सत्रम् - 7

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. लिङ्गस्य लौकिकलक्षणं लिखत।
2. भागधेयी इत्यत्र कः स्त्रीप्रत्ययः?
3. अत्यूधाः इत्यस्य विग्रहं लिखत।
4. मनोः स्त्री इत्यर्थे कति रूपाणि भवन्ति?
5. पाण्डुभूमः इत्यत्र कः समामान्तप्रत्ययः?
6. विचतुरः इत्यत्र कः समासः?
7. मध्याद् गुरौ इति सूत्रस्य किमुदाहरणम्?
8. आम्बष्ठ्या इत्यत्र कः स्त्रीप्रत्ययः?
9. दासीफली इत्यत्र कः स्त्रीप्रत्ययः?
10. पञ्चनदम् इत्यत्र कः समामान्तप्रत्ययः?
11. हृच्छोकः इत्यस्य कः विग्रहः?
12. वक्रदण्डश्च कुटिलदण्डश्च अत्र एकशेषे सति किमवशिष्यते?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. हलस्तद्धितस्य इत्यस्य व्याख्या कार्या।
2. स्त्री पुंवच्च इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
3. स्त्रियाम् इति सूत्रस्य व्याख्या विधेया।
4. वयसि प्रथमे सूत्रस्य व्याख्यां कुरुत।
5. बहुव्रीहेरुधसो डीष् इति सूत्रं विशदयत।
6. ब्रह्महस्तिभ्यां वर्चसः इति सूत्रम् आलोचयत।
7. नद्याः शेषस्यान्यतरस्याम् इत्यस्य व्याख्यां कुरुत।

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5*3=15

1. क्रीतात्करणपूर्वात् इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं तात्पर्यं प्रकाशयत।
2. नपुंसकमनपुंसकेनैकवच्चास्यान्यतरस्याम् इति सूत्रस्याशयं लिखत।
3. कारनाम्नि च प्राचां हलादौ इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्या कार्या।
4. अपरिमाणविस्ताचितकम्बलेभ्यो न तद्धितलुकि इत्यस्याशयं लिखत।
5. आयनेयीनीथियः फढखछघां प्रत्ययादीनाम् इति सूत्रं विशदयत।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10*1=10

1. जातिलक्षणं विस्तरेण यथाग्रन्थं प्रकटयत।
2. सर्वसमासशेषप्रकरणस्य सारांशं प्रकाशयत।

SK-225 वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्यां सन्नन्ताल्लकारार्थं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम्

सत्रम् -9

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. कृष्णाय शपते इत्यत्र केन आत्मनेपदम्?
2. कृष्णाय तिष्ठते इत्यत्र केन आत्मनेपदम्?
3. कण्ड्वादिभ्यः धातुभ्यः कस्मिन्नर्थे यक् भवति?
4. अपह्वे ज्ञः इति सूत्रस्य किमुदाहरणम्?
5. उपपराभ्याम् इति सूत्रस्य किमुदाहरणम्?
6. सपर इत्यस्य कोऽर्थः?
7. प्रसहनं नाम किम्?
8. पुत्रीयति इत्यस्य कोऽर्थः?
9. कष्टायते इत्यस्य कोऽर्थः?
10. गद्गद धातोः कोऽर्थः?
11. बुधयुधनशजनेङ्प्रुद्धुस्त्रुभ्यो णेः इति सूत्रं कस्यापवादः?
12. हितान्न यः संश्रृणुते स किंप्रभुः अत्र कथमकर्मकः धातुः?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. इट् सनि वा इत्यस्य सोदाहरणं व्याख्यां कुर्वत।
2. दिदीषते इति प्रयोगं सूत्रनिर्देशपूर्वकं साधयत।
3. चञ्चूर्यते इति प्रयोगं सूत्रनिर्देशपूर्वकं साधयत।
4. कर्तरि कर्मव्यतिहारे इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात।
5. न कवतेर्यङि इति सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्या विधेया।
6. नमो वरिवश्चित्रडः क्यच् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
7. अभिज्ञावचने लृट् इति सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्यां कुरुत।

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5x3=15

1. कर्तृस्थे चाशरीरे कर्मणि इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
2. मुचोऽकर्मकस्य गुणो वा इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
3. कर्तरि कर्मव्यतिहारे इति सूत्रस्याशयं यथाग्रन्थं लिखत।
4. निगरणचलनार्थेभ्यश्च इति सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्यां कुरुत।
5. भासनोपसम्भाषाज्ञानयत्नविमत्युपमन्त्रणेषु वदः इति सूत्रं व्याख्यात।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10x1=10

1. धातोः कर्मणः समानकर्तृकादिच्छायां वा इति सूत्रस्याशयं प्रतिपादयत।
2. चिण्णमुलोर्दीर्घोऽन्यतरस्याम् इति सूत्रस्याशयं यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।

SK-227 सिद्धान्तकौमुद्यां कृत्यपूर्वकृदन्तप्रकरणे

समयावधि:-होरे

सत्रम् ७

पूर्णाङ्काः-५०

A.दश समाधेयाः

१ x १० = १०

1. शक्यम् इति रूपं कथम्?
2. पाघ्राध्माधेट्दृशः कः प्रत्ययः भवति, किञ्च उदाहरणम्?
3. प्रियंवदः इत्यत्र कः प्रत्ययः केन सूत्रेण?
4. चेषम् इत्यत्र केन सूत्रेण यत् प्रत्ययः भवति?
5. उपसर्ग्य काल्या प्रजने इति सूत्रस्यार्थम् उदाहरणं च लिखत।
6. पाय्यसन्नाय्य इत्यादिसूत्रं प्रपूरयत।
7. आदितश्च इति सूत्रस्यार्थं लिखत।
8. आचार्यः इत्यत्र गडमडचरयमश्चानुपसर्गे इत्यनेन अप्राप्ते यत् कथम्?
9. प्रफुल्ल इत्यत्र कः धातुः?
10. कुरचः कित्त्वस्य फलं किम्?
11. भिक्षुः इत्यत्र केन सूत्रेण उप्रत्ययः?
12. पाणिघ इत्यत्र कः प्रत्ययः?

B.यथाभीष्टं पञ्च व्याख्यात

३ x ५ = १५

1. अवदत्तं विदत्तं च इत्यादिकारिकां व्याख्यात।
2. श्याद्वयधासु इत्यादि सूत्रं व्याख्यात।
3. क्मरच्-घुरच्-कुरच्प्रत्ययान् विवृणुत।
4. क्विप्वचिप्रच्छयायतस्तू इति वार्तिकं व्याख्यात।
5. कर्मण्यग्न्याख्यायाम् इतीदं सूत्रं व्याख्यात।
6. मतिबुद्धिपूजार्थेभ्यश्च इतीदं सूत्रं व्याख्यात।
7. दवः इति साधयत।

C. यथाभीष्टं त्रयाणां विवरणं कुरुत

५ × ३ = १५

1. क्वसुकानचोः विवरणं कुरुत।
2. राजसूयसूर्येत्यादिसूत्रं व्याख्यात।
3. अजर्यं सङ्गतम् इति व्याख्यात।
4. वुन्प्रत्ययविधानं वर्णयत।
5. क्खनोः बाध्यबाधकभावं विचारयत।

D. यथाभीष्टम् एकां परिभाषां व्याख्यात

१० × १ = १०

1. इच एकाचोऽम्प्रत्ययवच्च इतीदं सूत्रं व्याख्यात।
2. सत्प्रत्ययविधानं वर्णयत।

SK-236 लघुसिद्धान्तकौमुदी अजन्तपुंलिङ्गान्ता

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. अङ्गसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम्?
2. जसः शी इत्यनेन विधीयमानस्य शी इत्यस्य कथम् सवदेशः?
3. यचि भम् इति सूत्रस्यार्थं लिखत।
4. नृन्+पाहि= कति रूपाणि? कानि च तानि?
5. शिवर् अर्च्यः इति स्थिते रोः उत्वं केन विहितम्?
6. प्रातिपदिकसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम्?
7. निपातसंज्ञाविधायकं सूत्रं लिखत।
8. नित्यप्रकृतिभावविधायकं सूत्रं किम्?
9. उद्+थानम् इति स्थिते दकारस्य तकारः केन?
10. किं नाम उपदेशः?
11. अणुदित्सूत्रे अण् इत्यनेन केषां वर्णानां ग्रहणम्?
12. आभ्यन्तप्रयत्नः कतिविधः?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3*5=15

1. माहेश्वराणि सूत्राणि लिखत।
2. रप्रत्याहारं साधयतु।
3. विद्वॉल्लिखति इति रूपं साधयत।
4. टिप्पणीं लिखत – टिसंज्ञा।
5. रामैः इति रूपं साधयत।
6. टिप्पणीं लिखत – घिसंज्ञा।
7. क्रोष्टा इति रूपं साधयत।

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।**5*3=15**

1. हल्ङ्याब्भ्यो दीर्घात् सुतिस्वपृक्तं हल् इति सूत्रं व्याख्यात।
2. सर्वेषाम् इति रूपं साधयत।
3. उमो ह्रस्वादचि उमुणित्यम् इति सूत्रं व्याख्यात।
4. सञ्छम्भुः इति रूपं साधयत।
5. आदिरन्त्येन सहेता इति सूत्रं व्याख्यात।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।**10*1=10**

1. आदेशप्रत्यययोः इति सूत्रं व्याख्यात।
2. वर्णानाम् उच्चारणस्थानानि समुल्लिख्य यत्नभेदान् प्रदर्श्य वर्णानाम् आभ्यन्तरयत्नान् बाह्ययत्नान् च निर्दिशत।

~~**~~

SK-236 लघुसिद्धान्तकौमुदी अजन्तपुंलिङ्गान्ता

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. तस्माच्छसो नः पुंसि इति सूत्रस्यार्थं लिखत।
2. स्वादिष्वसर्वनामस्थाने इत्यनेन का संज्ञा?
3. आङ् इति कस्य संज्ञा?
4. आम्रेडितसंज्ञाविधायकं सूत्रं लिखत।
5. विप्रतिषेधः कः?
6. हे राम इत्यत्र सम्बुद्धिलोपः केन सूत्रेण?
7. तल्लयः इत्यत्र परसवर्णः केन भवति?
8. तोः षि इति सूत्रस्य उदाहरणमेकं लिखत।
9. तच्छलोकेन इत्यत्र छत्वं केन भवति?
10. लघुसिद्धान्तकौमुद्या मङ्गलश्लोकं लिखत।
11. लृकारस्य द्वादश भेदाः, कुतः?
12. सन्धिविच्छेदं कुरुत- मनीषा =?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3*5=15

1. वर्णानामुच्चारणस्थानानि निर्दिशत।
2. अज्वर्णस्य इत्संज्ञा कथं भवति?
3. स्तोः श्चुना श्चुः इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात।
4. वाग्घरिः इति रूपं साधयत।
5. चुट् इति सूत्रस्य व्याख्यानं कुरुत।
6. के सर्वादयः?
7. रामाणाम् इति रूपं साधयत।

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5*3=15

1. विश्वपाशब्दस्य रूपाणि लिखत।
2. नश्चापदान्तस्य झलि इति सूत्रं व्याख्यात।
3. नृःपाहि इति रूपं साधयत।
4. गवाग्रम् इति रूपं साधयत।
5. वान्तो यि प्रत्यये इति सूत्रं व्याख्यात।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10*1=10

1. अनेकाल्शित्सर्वस्य इति सूत्रं व्याख्यात।
2. अर्थवदधातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम् इति सूत्रं व्याख्यात।

~~**~~

SK-236 लघुसिद्धान्तकौमुदी अजन्तपुंलिङ्गान्ता

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. अङ्गसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम्?
2. जसः शी इत्यनेन विधीयमानस्य शी इत्यस्य कथम् सर्वादेशः?
3. यचि भम् इति सूत्रस्यार्थं लिखत।
4. नृन्+पाहि= कति रूपाणि? कानि च तानि?
5. शिवर् अर्च्यः इति स्थिते रोः उत्वं केन विहितम्?
6. प्रातिपदिकसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम्?
7. निपातसंज्ञाविधायकं सूत्रं लिखत।
8. नित्यप्रकृतिभावविधायकं सूत्रं किम्?
9. उद्+थानम् इति स्थिते दकारस्य तकारः केन?
10. किं नाम उपदेशः?
11. अणुदित्सूत्रे अण् इत्यनेन केषां वर्णानां ग्रहणम्?
12. आभ्यन्तप्रयत्नः कतिविधः?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3*5=15

1. टिप्पणीं लिखत - माहेश्वरसूत्राणि।।
2. टिप्पणीं लिखत - प्रातिपदिकम्।
3. सप्तमीनिर्देशेन विधीयमानं कार्यं कुत्र भवति?
4. अणुदित्सूत्रे कः अण् गृहीतः, सवर्णग्रहणात् च अणः कति भेदाः।
5. अज्वर्णस्य इत्संज्ञा कथम्?
6. टिप्पणीं लिखत - घिसंज्ञा।

7. न पदान्ताद्वोरनाम् इति सूत्रे टोः इति पदं किमर्थम्?

C. पञ्चसु त्रीणि रूपाणि साधयत।

5*3=15

1. हरयः
2. सुद्ध्युपास्यः
3. हे राम
4. शिवेहि
5. सर्वे

D. द्वयोरेकं व्याख्यात।

10*1=10

1. आदिरन्त्येन सहेता इति सूत्रं व्याख्यात।
2. आदेशप्रत्यययोः इति सूत्रं व्याख्यात।

~~**~~

SK-241 महाभाष्ये 2-4 आह्निकानि

समयावधि: - होराद्वयम्

पूर्णाङ्कः - 50

A. दशानां प्रश्नानाम् उत्तरं देयम्।

1x10=10

1. अकारस्येकत्वे के दोषाः ?
2. सन्ध्यक्षराणि कानि सन्ति।
3. हकारस्य पूर्वोपदेशे के दोषाः।
4. द्रूलोप इति सूत्रे पूर्वोण णकारेण प्रत्याहारः इत्यत्र ज्ञापकं किम्।
5. छन्दोवत्सूत्राणि भवन्ति। किमत्रच्छन्दः।
6. पूर्वोच्चारितः संज्ञी परोच्चारिता संज्ञा। कुत एतत्।
7. इको गुणवृद्धीत्यत्र इक्ग्रहणस्य किं प्रयोजनं भाष्यकारेण साधितम्।
8. लक्षणं नाम किम्।
9. न धातुलोप आर्धधातुके इत्यत्र परिगणनस्य किं प्रयोजनम्।
10. उपधालक्षणगुणस्य प्रतिषेधस्य ज्ञापकं किम्।
11. आर्धधातुकस्येड्वलादेरित्यत्र इट्ग्रहणस्य किं प्रयोजनम्।
12. नासिकाग्रहणस्य किं प्रयोजनम्।

B. पञ्चानां प्रश्नानां समाधानं कुरुत।

3x5=15

1. अकारस्य विवृतोपदेशः आकारग्रहणार्थः।
2. एकवर्णवच्च।
3. उरणपरः इति सूत्रे पूर्वोण णकारेण प्रत्याहारः इति कथं ज्ञायते।
4. वृद्धिसंज्ञायाः इतरेतराश्रयतां निवारयत।
5. नियमादिको गुणवृद्धी भवतः विप्रतिषेधेन।
6. उपधारोरवीत्यर्थम्।
7. मुखनासिकेत्यत्र नासिकाग्रहणप्रयोजनम्।

C. त्रीन् प्रश्नान् समाधत्त।

5x3=15

1. वर्णानाम् अर्थवत्त्वं यथाभाष्यं प्रतिपादयत।
2. प्रत्याहारेषु इत्संज्ञकवर्णानां ग्रहणाभावे भाष्यकारमतानि विवृणुत।
3. वृद्धिरादैच् इति सूत्रे आकारस्य तपरकरणं खण्डयत।
4. इको गुणवृद्धी इत्यत्र तदपवादपक्षः।
5. किञ्चित् चेत्यत्र तन्निमित्तग्रहणं भाष्यदिशा निराकुरुत।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10x1=10

1. वर्णानामर्थवत्त्वमस्ति न वेति विचारयत।
2. इको गुणवृद्धी इत्यत्र तच्छेषतदपवादपक्षौ निरूपयत।

—x):(x—

SK-255 परिभाषेन्दुशेखरे १-५० परिभाषा:

समयावधि:-होरे

सत्रम् ८

पूर्णाङ्काः-५०

A.दश समाधेयाः

१ x १० = १०

1. परिभाषेन्दुशेखरग्रन्थस्य मङ्गलाचरणं किम्?
2. व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिरित्यत्र विशेषः नाम कः?
3. संज्ञाशास्त्रस्य कार्यकालपक्षे कथं वाक्यार्थबोधः?
4. अनेकान्ता अनुबन्धा इति पक्षे हलन्त्यम् इत्यत्र अन्त्यशब्दस्य कः अर्थः?
5. उभयगतिरिह भवति इति सूत्रे इह इत्यस्य कः अर्थः?
6. यदागमपरिभाषा अनित्या इति कथं ज्ञायते?
7. अनेकविधम् आन्तर्यम् इत्यत्र अनेकविधं नाम कीदृशम्?
8. सूत्रान्ताद्वाक् इत्यनेन क्रियमाणः ठक्प्रत्ययः केवलसूत्रशब्दाद् अपि भवति किम्?
9. ग्रहणवता प्रातिपदिकेन तदन्तविधिर्न इत्यत्र ज्ञापकं किम्?
10. सर्वे विधयश्छन्दसि विकल्प्यन्ते इति कथं ज्ञायते?
11. एकदेशविकृतमन्यवत् इति कथं ज्ञायते?
12. तिसृणाम् इत्यत्र तिसृ इत्यस्य स्थानिवद्भावेन कथं न पुनः त्रयादेशः?

B.पञ्चानां समाधानं कुरुत

३ x ५ = १५

1. व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिर्न हि सन्देहादलक्षणमिति परिभाषां व्याख्यात।
2. नानुबन्धकृतमसारूप्यम् इति परिभाषां वर्णयत।
3. उत्तरपदाधिकारे प्रत्ययग्रहणे न तदन्तग्रहणमिति परिभाषां प्रतिपादयत।
4. यदागमपरिभाषा वर्णग्रहणे न प्रवर्तते इति पूर्वपक्षं खण्डयत।
5. संज्ञासूत्राणां कार्यकालपक्षे यथोद्देशपक्षे च कथं बोधः।
6. प्रकृतिवदनुकरणं भवति इति परिभाषां व्याख्यात।
7. अपिप्रथत् इति परिभाषासञ्चारपूर्वकं साधयत।

C. त्रीन् उत्तरयत

५ x ३ = १५

1. उभयगतिरिह भवति इति परिभाषां वर्णयत।
2. एकयोगनिर्दिष्टानां सह वा इत्यादि परिभाषां वर्णयत।
3. प्रत्ययग्रहणे चापञ्चम्याः इति परिभाषां व्याख्यात।
4. स्त्रीप्रत्यये चानुपसर्जने न इति परिभाषां व्याख्यात।
5. स्वरभिन्नस्य प्राप्नुवत् विधिरनित्यो भवति इति परिभाषां व्याख्यात।

D. एकम् उत्तरयत

१० x १ = १०

1. यथोद्देशं संज्ञापरिभाषम्, कार्यकालं संज्ञापरिभाषम् इति द्वे परिभाषे विचारयत।
2. सकृद्गतौ विप्रतिषेधे यद्वाधितं तद्वाधितमेव इति परिभाषां व्याख्यात।

SK-257 परिभाषेन्दुशेखरे अन्तिमांशः

समयावधि:-होरे

सत्रम् ९

पूर्णाङ्काः-२५

A.दश समाधेयाः

१ x १० = १०

1. विभक्तौ लिङ्गविशिष्टग्रहणम् इत्यत्र किं ज्ञापकम्?
2. ओषधेश्च इत्यत्र विभक्तिग्रहणेन किम्?
3. गोमत्यतेः क्विपि गोमान् इत्यत्र नुम् कथम्?
4. स्वरविधौ व्यञ्जनमविद्यमानवत् इति परिभाषा अपेक्षिता उत न?
5. नञ्घटितस्य अनित्यत्वस्य किं फलम्?
6. नानर्थकेऽलोन्त्यविधिरनभ्यासविकारे इत्यस्य कोऽर्थः?
7. गणकार्यस्यानित्यतायां किं ज्ञापकम्?
8. पुरस्तादपवादा इत्यस्य किम् उदाहरणम्?
9. मध्येऽपवादन्याये किं बीजम्?
10. पदगौरव-योगविभागयोः कस्य गरीयस्त्वम्?
11. सम्प्रसारणं तदाश्रयं च कार्यं बलवत् इत्यत्र किं प्रमाणम्?
12. आगमशास्त्रस्यानित्यत्वे किं मानम्?

B.यथाभीष्टं पञ्च व्याख्यात

३ x ५ = १५

1. प्रकृतिग्रहणे ण्यधिकस्यापि ग्रहणम्।
2. नानर्थकेऽलोन्त्यविधिरनभ्यासविकारे।
3. प्रधानाप्रधानयोः प्रधाने कार्यसम्प्रत्ययः।
4. अवयवप्रसिद्धेः समुदायप्रसिद्धिर्बलीयसी।
5. विधिनियमसम्भवे विधिरेव ज्यायान्।
6. लक्षणप्रतिपदोक्तयोः प्रतिपदोक्तस्यैव ग्रहणम्।
7. सहचरितासहचरितयोः सहचरितस्यैव ग्रहणम्।

C. यथाभीष्टं त्रयाणां विवरणं कुरुत

५ x ३ = १५

1. स्वरविधौ व्यञ्जनमविद्यमानवत्।
2. ताच्छीलिके णेऽण्कृतानि भवन्ति।
3. धातोः कार्यमुच्यमानं तत्प्रत्यये भवति।
4. नञ्घटितमनित्यम्।
5. अकृतव्यूहाः पाणिनीयाः।

D. यथाभीष्टम् एकां परिभाषां व्याख्यात

१० x १ = १०

1. निरनुबन्धकग्रहणे न सानुबन्धकस्य, तदनुबन्धकग्रहणे नातदनुबन्धकस्य।
2. अन्तरङ्गानपि विधीन् बहिरङ्गो लुग् बाधते।

SK-265 लघुशब्देन्दुशेखरे संज्ञापरिभाषम्

समयावधि: - होराद्वयम्

पूर्णाङ्कः - 50

A. द्वादशप्रश्नेषु दशप्रश्नाः समाधेयाः-

1x10=10

1. भाष्योक्ततृतीयहेतुः कः ?
2. नागेशमते लक्षणैकचक्षुष्कविषये का परिभाषा प्रवर्तते ?
3. दीक्षितमते उपदेशशब्दार्थः कः ?
4. अइउणित्यादीनां कथं प्रातिपदिकत्वम् ?
5. ऊकाल इत्यत्र कालग्रहणेन किं लक्ष्यते ?
6. यावदास्यभवतुल्यत्वग्रहणस्य मानं किम् ?
7. पूर्वत्र नेति न्यासे कस्य सूत्रस्यासङ्गतिः ?
8. विधो परिभाषोपतिष्ठते नानुवादे इत्यस्य मूलं किम् ?
9. मिदचोऽन्त्यादिति प्रत्ययपरत्वयोरप्यपवादः इत्यत्र मानं किम् ?
10. प्रसङ्गश्च सति सम्भवे अर्थवत् एव। कुतः ?
11. कदा निर्दिष्टपदं संहिताधिकारश्च व्यर्थः ?
12. आदेः परस्येत्यस्य अनेकाल्त्वाद्बाधः कुत्र ?

B. सप्तसु प्रश्नानामुत्तरं लिखत-

3x5=15

1. अइउण् इत्यत्र कुतो न वर्णेभ्यः विभक्तयुत्पत्तिः ?
2. सहेतृशब्दाश्रयणेन कुतो नान्योन्याश्रयपरिहारः ?
3. यावदास्यभवतुल्यत्वेऽपि प्रयत्नग्रहणं किमर्थम् ?
4. पूर्वत्र नेति न्यासः कुतः न युक्तमिति दर्शयत।
5. आद्यन्तावित्यत्र कथं यथासंख्यसूत्रप्रवृत्तिः ?
6. तस्मिन्निति परिभाषायां तच्छब्दार्थः कः ? कुतः ?
7. अनेकाल्शिद्सूत्रे अनेकाल्ग्रहणप्रयोजनं किम् ?

C. पञ्चसु त्रयाणां समाधानं कुरुत-

5x3=15

1. उपजीव्यविरोधखण्डनं शेखरदिशा प्रतिपादयत।
2. अनेकान्ताः अनुबन्धाः।
3. ऊकालोऽडज्झस्वदीर्घप्लुतः।
4. विधौ परिभाशोपतिष्ठते नानुवादे।
5. संहिताधिकारवैयर्थ्यं ग्रन्थरीत्या प्रतिपादयत।

D. द्वयोः एकस्य समाधानं कुरुत-

10x1=10

1. रप्रत्याहारं खण्डयत।
2. इको गुणवृद्धी।

SK-267 लघुशब्देन्दुशेखरे कारकप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम् सत्रम् -9

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. याचेरर्थः कः?
2. कर्तृतृतीयार्थः कः?
3. प्रतिदानं नाम किम्?
4. धातोः के पञ्चार्थाः?
5. तादर्थ्यं नाम किम्?
6. अन्तर्द्धिपदस्य कोऽर्थः?
7. कारके इत्यत्र कस्मिन्नर्थे सप्तमी?
8. प्रवृत्तिनिमित्तलक्षणं लिखन्तु।
9. घटात् एकः इति साधुः असाधुः वा?
10. वृक्षात्पर्णं पतति, इति वाक्यस्य कोऽर्थः?
11. विष्णुमित्रः देवदत्तेन यज्ञदत्तं गमयति इति वाक्यस्य कोऽर्थः?
12. आख्यातोपयोगे इति सूत्रघटकस्य उपयोगशब्दस्य कोऽर्थः?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. प्रथमाकारकविभक्तिरस्ति नवेति यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।
2. माणवकं धर्मं ब्रूते इति वाक्यस्य सिद्धिप्रक्रियां प्रतिपादयत।
3. निमित्तात्कर्मयोगे इति वार्तिकस्य यथाग्रन्थमाशयं लिखत।
4. स्पृहेरीप्सितः इति सूत्रस्य तात्पर्यं यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।
5. करणे च स्तोकाल्पकृच्छ्रकति....इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
6. अर्हाणां कर्तृत्वे अनर्हाणामकर्तृत्वे तद्वैपरीत्ये चेति वार्तिकं व्याख्यात।
7. नटस्य शृणोति इत्यत्र अकथितं च इत्यनेन नटस्य कर्मत्वं कुतो नेति?

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5x3=15

1. सम्बोधने चेति सूत्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्या विधेया।
2. तथायुक्तं चानीप्सितमिति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
3. षष्ठी शेषे इति सूत्रस्याशयं यथाग्रन्थं प्रकाशयत।
4. वारणार्थानामीप्सितः इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
5. स्तोत्रं पाकः इत्यादौ कृद्योगषष्ठी, समासश्च कुतो न?

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10x1=10

1. साधकतमं करणम् इति सूत्रे तमब्रह्मणस्य सार्थक्यं लिखत।
2. अधिकरणस्वरूपं प्रतिपाद्य तद्भेदान् यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।

SK-273 वैयाकरणभूषणसारः (समासशक्तिप्रकरणात् स्फोटप्रकरणं यावत्)

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्कः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. प्राचीनमते अव्ययीभावस्य किं लक्षणम् ?
2. जहत्स्वार्था नाम का ?
3. समासे भेदस्य वाच्यत्वे राजपुरुषपदेन कीदृशो बोधः ?
4. उपहृतपशुः इत्यस्य शाब्दबोधः कः ?
5. व्यपेक्षावादिनां मते कुत्र व्युत्पत्त्यन्तरकल्पना अपेक्षिता ?
6. बोधजनकत्वं शक्तिरिति कस्य मतम् ?
7. कतिविधो नञ् ?
8. कौण्डभट्टमते निवृत्तम् इत्यत्र कप्रत्ययः कस्मिन् अर्थे ?
9. प्रादयो द्योतकाश्चादयश्च वाचका इति केषां मतम् ?
10. निपातानां वाचकत्वे सकर्मकत्वलक्षणं किम् ?
11. वैयाकरणानां मते केषां वाचकत्वम् ?
12. कथं पदस्फोटः सिद्धः ?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. जहत्स्वार्थपक्षः कः ?
2. पङ्कजशब्दवदित्यस्य कोऽर्थः ?
3. वैयाकरणमते शक्तिस्वरूपं किम् ?
4. एतत्तदोः इति कथं नञ्समासे गौणस्यापि सर्वनामत्वे ज्ञापकं भवति ?
5. उपास्येते हरिहरौ इत्यत्र उपासना धात्वर्थः इति निरूपयत।
6. स्थानिनां वाचकत्वे कृत्तिडोः कः दोषः ?
7. निपातानां कथं प्रातिपदिकत्वम् ?

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5x3=15

1. समासस्य षट्भेदाः।
2. अपभ्रंशविषये नैयायिकादीनां मतं प्रतिपादयत।
3. नञ्समासे चापरस्य प्राधान्यात् इत्यादिकारिकां व्याख्यात।
4. निपातानां द्योतकत्वयुक्तयः काः ?
5. अखण्डस्फोटविषये कैयटमतमनूद्य खण्डयत।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10x1=10

1. समासशक्तिपक्षस्य कौण्डभट्टोक्तयुक्तिभिरुपस्थापनं कुरुत।
2. वर्णपदवाक्यस्फोटान् प्रतिपादयत।

SK-281 – वाक्यपदीयम्

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. तत्त्वावबोधः शब्दानां कस्मात् ?
2. अर्थस्य भेदद्वयं किम् ?
3. पितृरक्षपिशाचादीनां कीदृशाः शक्तयः ?
4. शब्दे कयोः रूपं प्रकाशते ?
5. कदा संज्ञा रूपपदार्थिका ?
6. ह्रस्वदीर्घादयः कस्य ध्वनेः भेदः ?
7. वृत्तिभेदस्य निमित्तं किम् ?
8. कार्यपक्षे स्फोटः कः ?
9. अणवः कथं शब्दः भवति ?
10. कस्मादेतद्विश्वं प्रथमं व्यवर्तत ?
11. कं महान्तमृषभं प्राहुः ?
12. के साधुष्वनुमानेन प्रत्ययोत्पत्तिं कुर्वन्ति ?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. एकमेव यदाम्नातं भिन्नं शक्तिव्यपाश्रयात्।
अपृथक्त्वेऽपि शक्तिभ्यः पृथक्त्वेनेव वर्तते॥
2. ते लिङ्गैश्च स्वशब्दैश्च शास्त्रेस्मिन्नुपवर्णिताः।
स्मृत्यर्थमनुगम्यन्ते केचिदेव यथागमम्॥
3. ग्राह्यत्वं ग्राहकत्वं च द्वे शक्ती तेजसो यथा।
तथैव सर्वशब्दानामेते पृथगिव स्थिते॥
4. इन्द्रियस्यैव संस्कारः शब्दस्यैवोभयस्य वा।
क्रियते ध्वनिभिर्वादास्त्रयोभिव्यक्तिवादिनाम्॥

5. यः संयोगविभागाभ्यां करणैरुपजन्यते।
स स्फोटः शब्दजाशब्दा ध्वनयोन्यैरुदाहृताः॥
6. शब्देष्वेवाश्रिता शक्तिर्विश्वस्यास्य निबन्धनी।
यन्नेत्रः प्रतिभात्मायं भेदरूपः प्रतीयते॥
7. कायवाग्बुद्धिविषया ये मलाः समवस्थिताः।
चिकित्सालक्षणाध्यात्मशास्त्रैस्तेषां विशुद्ध्यः॥

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5x3=15

1. वेदानां सर्वमूलत्वम्।
2. स्फोटनादयोः भेदः।
3. ध्वनेः संस्कारकत्वे मतभेदः।
4. वायोः शब्दत्वेन परिणामः।
5. शास्त्राणाम् आम्लनायमूलत्वम्।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।

10x1=10

1. शब्दब्रह्मणः स्वरूपम्।
2. कार्यशब्दवादिनां स्फोटध्वनिभेदः।

SK-341 तर्कसंग्रहो दीपिकान्यायबोधिनीसहितः

कालावधिः - होराद्वयम्

सत्रम् - 3

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. अन्वयव्याप्तिं लिखत?
2. पर्वतः वह्निमान् द्रव्यत्वात् इत्यत्र कतमः हेत्वाभासः?
3. साध्याभावव्याप्तो हेत्वाभासः कः?
4. प्रतियोगिजन्यः अभावः कः?
5. विभुद्रव्ये कर्म वर्तते न वा?
6. लक्ष्यता पृथिवीत्वाच्छिन्ना चेत् लक्ष्यतावच्छेदकं किम्?
7. व्यक्तौ सामान्यमन्तर्भवति न वा?
8. संयोगः केन चक्षुर्भिन्नेन्द्रियेण गृह्यते?
9. संयोगत्वं केन इन्द्रियद्वयेन गृह्यते?
10. द्रव्यग्राहकाणि इन्द्रियाणि कति कानि च तानि?
11. प्रमाणसामान्यलक्षणं दीपिकायां किम्?
12. पदे शक्तिः पदार्थान्तरमिति केषां मतम्?

B. यथेच्छं सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. न्यायम् अवयवप्रयोजनपुरःसरं निरूपयत।
2. आश्रयासिद्धस्वरूपासिद्धौ वर्णयत।
3. शाब्दबोधे कस्य करणत्वमिति उपपादयत।
4. प्रध्वंसस्य दीपिकास्थं लक्षणम् उपपादयत।
5. अव्याप्तिलक्षणम् न्यायबोधिनीकारमतेन प्रतिपाद्यताम्।
6. गवादिपदानां न्यायमते शक्तिः कुत्र। प्रतिपाद्यताम्।
7. व्यापारविषये लक्षणोदाहरणादिना लघुनिबन्धं रचयत।

C. यथेच्छं पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।

5x3=15

1. लिङ्गं कतिविधम्। कानि च तेषां लक्षणान्युदाहरणानि वा।
2. शरीरेन्द्रियभोगविषयाणां सलक्षणं विवृणुत।
3. संस्कारभेदाः सलक्षणं प्रतिपाद्याः।
4. पदं कतिविधम्। भेदान् विशदयत।
5. सामान्यं सभेदं निरूपयत ।

D. यथेच्छं द्वयोरेकं लिखत।

10x1=10

1. टीकानुरोधेन सन्निकर्षान् वर्णयत।
2. रूपलक्षणं न्यायबोधिनीदिशा परिष्कुरुत।

~~**~~

SK-344 न्यायसिद्धान्तमुक्तावल्यां प्रत्यक्षखण्डः, महाभाष्ये पस्पशाह्निकं च।

कालावधिः - होराद्वयम्

सत्रम् - 5

पूर्णाङ्काः - 50

A.नवसु अष्टौ समाधत्त। (मुक्तावली)

1x8=8

1. मनसि कति गुणाः भवन्ति?
2. काले कति गुणाः भवन्ति?
3. सामान्यलक्षणं लिखन्तु?
4. आशा इत्यस्य कः अर्थः?
5. अन्योन्याभावत्वं किम्?
6. समवायसम्बन्धस्वीकारे किं प्रमाणम्?
7. दाहं प्रति कारणं किम्, प्रतिबन्धकं च किम्?
8. भ्रमणरेचनादीनां कुत्रान्तर्भावः?
9. सादृश्यं षट्सु भावेषु कुतो नान्तर्भवति?

B.त्रिषु द्वयं समाधत्त। (महाभाष्यम्)

1x2=2

1. सहस्रवर्त्मा कः?
2. भ्राजो नाम कः?
3. कः शब्दः?

C.षट्सु चतुरः समाधत्त। (मुक्तावली)

3x4=12

1. कारणसामान्यलक्षणं सभेदं वर्णयत।
2. शक्तेः पदार्थत्वं संस्थाप्य खण्डयत।
3. "नानारूपवती मता" इत्यस्याशयं प्रतिपादयत।
4. गुणलक्षणं प्रतिपाद्य, कति गुणाः, के च ते, इति लिखत।
5. विषयो द्व्यणुकादिश्च ब्रह्माण्डान्तः उदाहृतः इत्यस्याशयं लिखत।
6. "इन्द्रियं रसनं सिन्धुर्हिमादिविषयो मतः" इत्यस्याशयं निरूपयत।

D. द्वयोरेकं समाधत्त। (महाभाष्यम्)

3x1=3

1. अथ शब्दानुशासनम् इत्यस्य व्याख्या कार्या।
2. महाभाष्यानुसारं शब्दस्य स्वरूपं प्रतिपादयत।

E. द्वयोरेकं समाधत्त। (मुक्तावली)

5*1=5

1. तत्र क्षितिर्गन्धहेतुः इत्यस्य तात्पर्यं प्रकटयत।
2. जले माधुर्ये किं मानमिति यथाग्रन्थं निरूपयत।

F. त्रिषु द्वयं समाधत्त। (महाभाष्यम्)

5x2=10

1. लोकतोऽर्थप्रयुक्ते शब्दप्रयोगे शास्त्रेण धर्मनियमः क्रियते इत्यस्याशयं लिखत।
2. तेऽसुराः, दुष्टः शब्दः, यदधीतम् इति त्रयाणां गौणप्रयोजनानां तात्पर्यं लिखत।
3. सकुमिव, दशम्यां पुत्रस्य, इति द्वयोर्गौणप्रयोजनयोराशयं यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।

G. द्वयोरेकं समाधत्त। (मुक्तावली)

10x1=10

1. कारिकावलीमङ्गलस्य व्याख्यानं कृत्वा ईश्वरसिद्धिप्रक्रिया यथाग्रन्थं वर्णनीया।
2. योनिजादि भवेद्वेहम्, इन्द्रियं घ्राणलक्षणम् इति कारिकायाः व्याख्यां वर्णयत।

SK-344 न्यायसिद्धान्तमुक्तावल्यां प्रत्यक्षखण्डः, महाभाष्यपस्पशाह्निकं च

कालावधिः - होराद्वयम्

सत्रम् - 5

पूर्णाङ्काः - 50

A.नवसु अष्टौ समाधत्त। (मुक्तावली)

1*8=8

1. आकाशे कति गुणाः भवन्ति?
2. तेजसि कति गुणाः भवन्ति?
3. विघ्नध्वंसस्तु मङ्गलस्य द्वारम् इति के प्राहुः?
4. कारिकावलीमङ्गलाचरणं लिखन्तु?
5. अपरत्वं किम्, परत्वं च किम्?
6. असमवायिकारणं किं भवति?
7. वलयीकृतवासुकिः अस्य विग्रहं लिख?
8. कारिकावल्याः प्रणेता कः?
9. स्वेदजाः के?

B.त्रिषु द्वयं समाधत्त। (महाभाष्यम्)

1*2=2

1. प्रतीतपदार्थकः इति शब्दस्य विग्रहं लिख।
2. एकशतं कस्य शाखाः।
3. सास्नालाङ्गूलककुदखुरविषाण्यर्थरूपम् इत्यस्य विग्रहं लिख।

C.षट्सु चतुरः समाधत्त। (मुक्तावली)

3*4=12

1. असमवायिकारणस्य लक्षणं प्रतिपादय।
2. इन्द्रियं घ्राणलक्षणम्, इत्यस्य व्याख्यानं कुरु।
3. सादृश्यस्य पदार्थत्वं व्युत्पाद्य यथाग्रन्थं खण्डय।
4. अन्त्यो नित्यद्रव्यवृत्तिर्विशेषः परिकीर्तितः इत्यस्य व्याख्यां कुरु।
5. अभावानामधिकरणात्मकत्वं कुतो नेति यथाग्रन्थं प्रतिपादय।
6. षड्विधस्तु रसस्तत्र गन्धस्तु द्विविधो मतः इत्यस्याशयं लिख।

D. द्वयोरेकं समाधत्त। (महाभाष्यम्)

3*1=3

1. विभक्तिं कुर्वन्ति, उतत्वः, इति गौणप्रयोजनयोराशयं लिख।
2. यथा लौकिकवैदिकेषु इति वार्तिकस्याशयं प्रतिपादय।

E. द्वयोरेकं समाधत्त। (मुक्तावली)

5*1=5

1. सुवर्णस्य तैजसत्वं सप्रमाणं प्रतिपादय।
2. ईश्वरसिद्धिप्रक्रिया यथाग्रन्थं वर्णनीया।

F. त्रिषु द्वयं समाधत्त। (महाभाष्यम्)

5*2=10

1. लक्ष्यलक्षणे व्याकरणम् इत्यस्याशयं प्रतिपादय।
2. रक्षा- ऊहः- आगमः, इति त्रयाणां मुख्यप्रयोजनानां तात्पर्यं प्रतिपादय।
3. अथ कं पुनः पदार्थं मत्वा एष विग्रहः क्रियते सिद्धे शब्दे अर्थे सम्बन्धे चेति लिख।

G. द्वयोरेकं समाधत्त। (मुक्तावली)

10*1=10

1. द्रव्यत्वजातिसिद्धिप्रक्रियां यथाग्रन्थं प्रतिपादय।
2. जलत्वजातिं संसाध्य जललक्षणं प्रतिपादय।

कालावधिः - होराद्वयम्

सत्रम् - 7

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश समाधत्त।

1x10=10

1. वृत्तिः का भवति?
2. संख्याभिधानयोग्यः कः?
3. योग्यता का भवति?
4. आकाङ्क्षा का?
5. साध्यव्यापकीभूताभावप्रतियोगी कः?
6. साधारणस्य लक्षणं लिखन्तु?
7. आश्रयासिद्धस्य किमुदाहरणमस्ति?
8. सत्प्रतिपक्षस्य किं लक्षणम्?
9. परामर्शस्य लक्षणं किमस्ति?
10. "स्वज्ञाप्यसम्बन्धो लक्षणा" इति केषां मतमस्ति?
11. रथो गच्छति, इत्यत्राख्यातस्य कुत्र लक्षणा भवति?
12. आरूढवानरो वृक्षः, इत्यत्र वानरपदस्य कुत्र लक्षणा?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. शाब्दबोधप्रक्रियां प्रतिपादयन्तु।
2. एवं कोशादपि शक्तिग्रहः सति बाधके क्वचित्त्यज्यते, इत्यस्याशयं लिखन्तु।
3. विवरणात्, प्रसिद्धपदसान्निध्याच्च कथं शक्तिग्रहरिति प्रतिपादयन्तु।
4. व्यवहारेण कथं शक्तिग्रहरिति यथाग्रन्थं प्रतिपादयन्तु।
5. समाहारद्वन्द्वविषये नव्यनैयायिकानां मतं वर्णयन्तु।
6. बाधस्य विरुद्धस्य च सोदाहरणं निरूपणं कुर्वन्तु।
7. घटः सत्तावान् जातेः इत्यत्र पूर्वपक्षव्याप्तेः अव्याप्तिः कथमिति लिखन्तु।

C. पञ्चसु त्रीन् समाधत्त।**5x3=15**

1. हेत्वधिकरणं च हेतुतावच्छेदकविशिष्टाधिकरणम् इत्यस्याशयं प्रतिपादयन्तु।
2. हेतुतावच्छेदकसम्बन्धेन हेत्वधिकरणं बोध्यम्, इत्यस्याशयं प्रतिपादयन्तु।
3. ज्ञानवान् द्रव्यत्वात् अत्र दोषवारणाय सिद्धान्तव्याप्तिलक्षणे किं निवेशितमिति लिखन्तु।
4. समाहारद्वन्द्वविषये लक्षणा स्वीकर्तव्या नवेति प्रतिपाद्य सिद्धान्तपक्षं लिखन्तु।
5. संख्याभिधानयोग्यश्च कर्मत्वाद्यनवरुद्धः प्रथमान्तपदोपस्थाप्यः इति यथाग्रन्थं प्रकाशयन्तु।

D. द्वयोरेकं समाधत्त।**10x1=10**

1. शक्तिस्वरूपं प्रतिपाद्य न्यायनये जातौ शक्तिः व्यक्तौ वेति यथाग्रन्थं प्रतिपादयतन्तु।
2. सिद्धान्तव्याप्तिलक्षणे अनवच्छेदकत्वानुसरणस्य प्रयोजनं यथाग्रन्थं प्रतिपादयतन्तु।

CRP – 390 – Comparative Religion and Philosophy

Duration – 2 hours

Full Marks – 50

A. Answer any ten (in 1 or 2 lines)

10X1 = 10

- 1) জৈন কথাটি কোথা হইতে উৎপন্ন হয়েছে?
- 2) জৈন মতে মুখ্যত জ্ঞান কয় প্রকার?
- 3) নয় কথাটির অর্থ কি?
- 4) খ্যাত কথাটির অর্থ কি?
- 5) কেবল জ্ঞান কাকে বলে?
- 6) পর্যায় কাকে বলে?
- 7) একান্তবাদ কাকে বলে?
- 8) জৈনদের কেন বস্তুস্বাতন্ত্রবাদী (Realist) বলা হয়?
- 9) জৈনদের দার্শনিক মতবাদকে কেন বহুত্ববাদ (Pluralism) নামে অভিহিত করা হয়?
- 10) চৈতন্য সম্পর্কে জৈনদের ও চার্বাকদের পার্থক্য কোথায়?
- 11) সংশয়বাদ (Skepticism) কাকে বলে?
- 12) অজ্ঞেয়বাদ (Agnosticism) কাকে বলে?
- 13) জৈন দর্শনে ‘পৃদাল’ শব্দটির অর্থ কি?
- 14) জৈন দর্শনে কয়টি পরমান স্বীকার করা হয়েছে?
- 15) জৈন দর্শনকে কেন নাস্তিক দর্শন বলা হয়?

B. Answer any Five (in a para) 5 X 3 = 15

- 1) অস্তিকায় ও অনস্তিকায় দ্রব্যের মধ্যে পার্থক্য নির্দেশ কর।
- 2) জৈন ধর্মের দুটি সম্প্রদায়ের মধ্যে পার্থক্য নির্দেশ কর।
- 3) সুখবাদ কাকে বলে?
- 4) জৈন সম্প্রদায় কি কর্মবাদে বিশ্বাসী? সংক্ষেপে আলোচনা কর।
- 5) জৈনদের আত্মা সম্পর্কে মতবাদকে কেন জীবন্ত জড়বাদ (Hylozoism) বলা হয়?
- 6) জীব বা আত্মা সম্পর্কে জৈন মতবাদকে কেন সর্বাঙ্গবাদ (Animism) বলে অভিহিত করা হয়?
- 7) স্থূল আত্মসুখবাদ (Gross Egoistic Hedonism) এবং পরিশীলিত আত্মসুখবাদের (Refined Egoistic Hedonism) মধ্যে পার্থক্য নির্ণয় কর।

C. Answer any Three (in about a page)

3X 5 = 15

- 1) মতি কাকে বলে? তার স্তর ভেদ ব্যাখ্যা কর।
- 2) অপরোক্ষ জ্ঞান কয় প্রকার তা আলোচনা কর।
- 3) জৈন মতে বস্তু ‘অনন্ত ধর্ম বিশিষ্ট’ – এটি সংক্ষেপে আলোচনা কর।
- 4) জৈন দর্শনে ‘কাল’ কে কি ভাবে ব্যাখ্যা করা হয়েছে?
- 5) অজীব দ্রব্য কয় প্রকার? সংক্ষেপে ব্যাখ্যা কর।

D. Answer any one (Essay type answer)

1 X 10 = 10

- 1) জৈন স্খাদবাদ ও সত্ত্বভঙ্গীনয় সম্বন্ধে সর্বিস্তার আলোচনা কর।
- 2) চার্বাক নীতিতত্ত্ব ব্যাখ্যা ও বিচার কর।

SK-411 – रघुवंशम्

कालावधि: - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश एकेन वाक्येन समाधत्त।

1x10=10

1. रघुवंशस्य प्रसिद्धा टीका का?
2. दिलीपस्य कीदृशाः प्रारम्भाः आसन्?
3. दिलीपस्य वृद्धत्वं कीदृशम्?
4. दुदोह इत्यत्र कः धातुः? कश्च लकारः?
5. सेकान्ते मुनिकन्याः किम् अकुर्वन्?
6. कविः किमर्थं पार्वतीपरमेश्वरौ वन्दते?
7. रघुकाव्यं सन्तः श्रोतुमर्हन्ति। कथम्?
8. पूज्यपूजाव्यतिक्रमः किं करोति?
9. परस्परलोचनसादृश्यं कुत्र अवलोकितम्।
10. उपपन्नं ननु शिवमित्यत्र ननुशब्दस्य कोऽर्थः।
11. कालिदासः कस्य अलंकारस्य निरूपणे भृशं निष्णातः।
12. निशान्ते दिलीपस्य प्रबोधः कथम् अभवत्।

B. सप्तसु पञ्चानां श्लोकानामन्वयार्थं लिखत।

3x5=15

1. वैवस्वतो मनुर्नाम
2. दुदोह गां स यज्ञाय
3. तस्य दाक्षिण्यरूढेन
4. तं वेधा विदधे नूनम्
5. त्वयैवं चिन्त्यमानस्य
6. धर्मलोपभयाद्राज्ञीम्
7. सत्यामपि तपःसिद्धौ

C. पञ्चसु श्लोकत्रयं व्याख्यात।

5x3=15

1. ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ
2. वागर्थाविव सम्पृक्तौ
3. कलत्रवन्तमात्मानम्
4. हविरावर्जितं होतः
5. वन्यवृत्तिरिमां शश्वत्

D. द्वयोः अभीष्टमेकं विशदयत।

10x1=10

1. दिलीपस्य गुणान् कविवचनानुसारं वर्णयत।
2. सुरभिशापवृत्तान्तं निरूपयत।

SK-413 – अभिज्ञानशाकुन्तले आदितः चत्वारः अङ्काः

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. अधस्तात् दत्तेषु दश प्रश्नाः समाधेयाः

1x10=10

1. वनौकसोऽपि लौकिकज्ञा वयम् इति वचनं कस्य?
2. दुर्वासाः कीदृशो महर्षिरिति अनसूया अवदत्?
3. वृक्षेभ्यः आभरणानि क आनीतवान्?
4. आकाशस्य लक्षणं लिखत।
5. "स्निग्धजनसंविभक्तं हि दुःखं सह्यवेदनं भवति" इति कस्योक्तिः?
6. विरहपीडिता शकुन्तला कस्याः नद्यास्तीरे शयाना आसीत्?
7. अभिज्ञानशाकुन्तले विदूषकस्य अभिधानं किम्?
8. आरण्यकाः कररूपेण राज्ञे किं प्रयच्छन्ति?
9. राजमात्रा आचरितस्य उपवासस्य नाम किम्?
10. गजः कस्मात् कारणात् धर्मारण्यं विरुजति?
11. चेष्टानुरूपिणी कामिजनचित्तवृत्तिः इति कस्योक्तिः?
12. मधुकरः कस्मात् कृतिभाजनतां गच्छति?

B. पञ्चानां प्रश्नानामुत्तरं लिखत।

3x5=15

1. कृत्ययोर्भिन्नदेशत्वाद् द्वैधीभवति मे मनः – इति वाक्यं सप्रसङ्गं व्याख्यात।
2. उन्मत्तो गजः कथं वर्णितः कविना कालिदासेन?
3. सेनापतिः दुष्यन्तं वीक्ष्य कथं वर्णितवान्?
4. किं किं चिह्नं विचिन्त्य राज्ञा कथितं सर्वं तत्किल मत्परायणमहो इति?
5. अथवा सागरमुज्जित्वा कस्मिन् महानद्या प्रवेष्टव्यम् – इति वाक्यं सप्रसङ्गं व्याख्यात।
6. कण्वेन कथमनुभूतं यद्गृहस्थैः प्रथमपुत्रीवियोगदुःखं सोढुमशक्यमिति सश्लोकं लिखत।
7. दुर्वासाः कुतः शकुन्तलायै अभिशापं प्रदत्तवान्? अभिशापः क आसीदिति सश्लोकं लिखत।

C.अधस्तात् कस्यापि प्रश्नत्रयस्य समाधानं कार्यम्।

5x3=15

1. गच्छति पुरः शरीरं धावति पश्चादसंस्थितं चेतः।
2. चीनांशुकमिव केतोः प्रतिवातं नीयमानस्य॥ इति श्लोकं सप्रसङ्गं व्याख्यात।
3. इदं किलाव्याजमनोहरं वपुस्तपःक्षमं साधयितुं य इच्छति।
4. ध्रुवं स नीलोत्पलपत्रधारया शमीलतां छेत्तुमृषिर्व्यवस्यति॥ इति श्लोकं व्याख्यात।
5. कण्वशिष्यकृतं प्रातःकालवर्णनं लिखत।
6. शकुन्तलाप्रेषणविषये कण्वस्य दुःखावेगजन्यानि वचनानि व्याख्यात।
7. शमप्रधानेषु तपोवनेषु गूढं हि दाहात्मकमस्ति तेजः – इत्यस्य तात्पर्यं लिखत।

D.अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।

10x1=10

1. अभिज्ञानशाकुन्तले दुर्वाससः शापवृत्तान्ततात्पर्यं विवृणुत।
2. अभिज्ञानशाकुन्तलनाटकस्य मङ्गलश्लोकं व्याख्याय नान्दीत्वमस्ति न वेति विचारयत।

SK-441 – साहित्यदर्पणे १-३, वृत्तरत्नाकरे चिताः २० छन्दांसि च

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्काः - 50

A. द्वादशसु दश एकेन वाक्येन समाधत्त।

1x10=10

1. विधेयाविमर्शदोषस्य किं स्वरूपम्?
2. रीतिरात्मा काव्यस्येति क आशेते?
3. कः स्वर्गे लोके कामधुक् भवति?
4. गुणाः कस्य धर्माः?
5. शून्यं वासगृहमित्यादिपद्ये को रसो भवति?
6. अतिशयोक्तेः बीजभूता लक्षणा का?
7. काकुलक्षणं किम्?
8. व्यञ्जनोपाधिकः शब्दः किन्नामकः?
9. रसपदनिर्वचनं कथम्?
10. रसः कुतो न प्रत्यक्षः?
11. कीदृशः स्थायिभावो रसः?
12. जगतीप्रकारे कति अक्षराणि?
13. पद्ये का नाम यति?

B. सप्तसु पञ्च समाधत्त।

3x5=15

1. मङ्गलश्लोकं व्याख्यात।
2. महावाक्यलक्षणं विवृणुत।
3. करुणस्य कथं रसत्वं सङ्गच्छते?
4. रसास्वादे कीदृशी वासना आवश्यकी?
5. शिखरिणीं सलक्षणं मात्रादर्शनपूर्वकं सोदाहरणं प्रकाशयत।
6. अस्माच्छब्दादयमर्थो बोद्धव्य इति सङ्केतग्रहो बालस्य कथं सम्पद्यते?

7. कालो मधुः कुपित एष च पुष्पधन्वा इत्यादिश्लोके कैः वैशिष्ट्यैः व्यज्यते?

C. पञ्चसु त्रीन् विवृणुत।

5x3=15

1. प्रथमपरिच्छेदस्य अवलोकनं कुरुत।
2. दुर्गालङ्कितविग्रहो इत्यत्र अर्थद्वयं दर्शयत।
3. कर्मणि कुशलः इत्यत्र मम्मटमतं प्रस्तूय दर्पणकारमतेन निरस्यत।
4. मन्दाक्रान्तां सलक्षणं मात्राविन्यासपूर्वकं सोदाहरणं दर्शयत।
5. आलङ्कारिकमतानुसारम् अर्थाः कति। वृत्तयः कति। इति निरूप्य गतोऽस्तमर्क इत्यत्र व्यञ्जनालक्षणं सङ्गमयत।

D. किमप्येकं प्रपञ्चयत।

10x1=10

1. साहित्यदर्पणोक्तं रसस्वरूपं विस्तरेण व्याख्यात।
2. षड्विंशतिं छन्दोभेदान् उल्लिख्य स्रग्धरावृत्तं सलक्षणं सोदाहरणं निरूपयत।

SK- 521 (संस्कृतभाषाप्रवेशः)

कालावधिः - होराद्वयम्

पूर्णाङ्कः - 50

A.शब्दरूपाणि यथानिर्देशं लिख्यन्ताम्। (यथेच्छं पञ्च)

1x5=5

1. गुणिन्-शब्दस्य द्वितीयाविभक्तेः रूपाणि।
2. वधूशब्दस्य सप्तमीविभक्तेः रूपाणि।
3. मातृशब्दस्य षष्ठीविभक्तेः रूपाणि।
4. जगत्-शब्दस्य प्रथमाविभक्तेः रूपाणि।
5. सर्वशब्दस्य स्त्रीलिङ्गे षष्ठीविभक्तेः रूपाणि।
6. किम्-शब्दस्य पुंलिङ्गे सप्तमीविभक्तेः रूपाणि।
7. कविशब्दस्य तृतीयाविभक्तेः रूपाणि।

B.धातुरूपाणि यथानिर्देशं लिख्यन्ताम्। (यथेच्छं पञ्च)

1x5=5

1. ज्ञा-धातोः लिति प्रथमपुरुषे रूपाणि।
2. परस्मैपदिनः क्री-धातोः लटि मध्यमपुरुषे रूपाणि।
3. परस्मैपदिनः तन्-धातोः लोटि उत्तमपुरुषे रूपाणि।
4. भू-धातोः लुङि प्रथमपुरुषे रूपाणि।
5. सेव्-धातोः विधिलिङि मध्यमपुरुषे रूपाणि।
6. शीधातोः लृटि उत्तमपुरुषे रूपाणि।
7. परस्मैपदिनः दा-धातोः लङि प्रथमपुरुषे रूपाणि।

C.सन्धिं कृत्वा लिखत। (यथेच्छम् त्रयाणाम्)

1x3=3

1. कदाचित् ऋषिः एवम् उपदेशम् कृतवान्।
2. एकदा एकः शिष्यः कार्यार्थम् बहिः गतवान्।
3. तस्य उपरि हस्तिपकः आसीत्।
4. भेदः तु अस्ति एव।

D.सन्धिविच्छेदं कृत्वा लिख्यताम्। (यथेच्छं त्रयाणाम्)

1x3=3

1. लोभादुद्गाहुरिव वामनः।
2. पश्यैतां पाण्डुपुत्राणामाचार्य महतीं चमूम्।
3. आसीन्महीक्षितामाद्यः प्रणवश्छन्दसामिव।
4. पार्वतीपरमेश्वराविव जगतो वन्दे पितरौ।

E.बन्धनीस्थितप्रातिपदिकानि योग्यविभक्त्या विपरिणमय्य रिक्तस्थानानि पूरयत (यथेच्छं द्वयोर्वाक्ययोः)

2x2=4

1. _____ (बालक) _____ (क्षेत्र) _____ (सुन्दर) _____ (कन्दुक) क्रीडन्ति।
2. _____ (विहग) _____ (उन्नत) _____ (वृक्ष)
_____ (शाखा) उपविशति।
3. _____ (अस्मद्) _____ (पूर्वह्नि) _____ (गृह)
_____ (विद्यालय) गच्छामि।

F.वाक्यस्थितानां पदानाम् अन्वयं दर्शयत (यथेच्छं त्रयाणां वाक्यानाम्) 2x3=6

1. कुठारेण वृक्षं छिन्दन् जनः पापम् आचरति।
2. हगाः वटवृक्षस्य उन्नतायां शाखायां नीडं निर्मान्ति।
3. शुशालायां वयं शार्दूलम् अपश्याम।
4. चञ्चलाः बालकाः पुष्करिण्यां तरन्ति।

G.यथेच्छं दशवाक्यानां यथानिर्देशं प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत। 1x10=10

1. कदाचित् कश्चित् शिष्यः काञ्चन कविताम् कुत्रचित् अपठत्। (क्तप्रत्ययस्य प्रयोगं कुरुत।)
2. यदा शंकरेण कलमः याचितः तदा रामः गृहात् बहिर्गतः।(भावसप्तम्यया वाक्यं पुनःलिखत)
3. अहम् अमून् कांश्चन् विंशतिं ग्रन्थान् कदा अपश्यम्। (शानच्प्रत्यययोगेन वाक्यं लिखत)
4. यदा बालकाः मार्गे गच्छन्तः आसन् तदा सीता तान् उपविश्य एव अपश्यत्।
(क्तवतुप्रत्यययोगेन सरलवाक्येन लिखत)
5. मुमुक्षुः परमम् शुद्धम् बुद्धम् मुक्तम् आत्मानम् जानातु। (कृद्योगेन वाक्यं लिखत।)

6. यदा पुत्रः मार्गे मातरं नमति तदा तां मातरं भगिनी पश्यति। (कर्मणि शानच्प्रत्यययोगेन वाक्यं लिखत)
7. यदा उपाध्यायः वेदं पठति तदा वेदाध्यायिनः छात्राः पाठं श्रुण्वन्ति। (भावसप्तम्यां वाक्यं पुनारचयत।)
8. प्रत्यहं प्रकाशयति एकः कृत्स्नं लोकम् इमम् रविः। (शानच्प्रत्यययोगेन वाक्यं लिखत)
9. द्रष्टुमिच्छामि ते रूपमैश्वरं पुरुषोत्तम। (क्तप्रत्यययोगेन वाक्यं परिवर्तयत)
10. पाचकाः कठिनान् तण्डुलान् पचन्ते। (शानच्प्रत्यययोगेन परिवर्तयन्तु)
11. यदा सीता वदन्ती आसीत् तदा रामः सीताम् अपश्यत्। (क्तप्रत्यययोगेन सरलवाक्येन लिखत)
12. ये यथा मां प्रपद्यन्ते तान् तथैव भजामि अहम्। (कर्मणि परिवर्तयत)

H. यथेच्छम् अष्टानां यथानिर्देशं प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत।

1x8=8

1. पाणिनिः महेश्वरात् चतुर्दश सूत्राणि अधिगच्छति। तत्पश्चात् शब्दानुशासनं प्रणयति।
(ल्यप्प्रत्ययप्रयोगेन वाक्यद्वयस्य योगं कुरुत)
2. यदा गोपः गाः दोग्धि तदा सीता वनं गच्छति। (भावसप्तम्यां वाक्यं लिखत)
3. गुणिनः विद्यार्थिनः सर्वदा अध्ययनं कुर्युः। (कृत्यप्रत्यययोगेन वाक्यं परिवर्तयत)
4. अकस्मात् एव सः मुनिः प्रासादम् आगच्छति ततः मुनिं च पृच्छति। (ल्यप्प्रत्यययोगेन वाक्यं लिखत)
5. ज्ञानी शिक्षकः बुद्धिमन्तं उत्तमं छात्रं कठिनं प्रश्नं पृच्छति। (कर्मणि परिवर्तयत)
6. पाणिनिः व्याकरणस्य सूत्राणि रचितवान्। (प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत)
7. बलवान् धनवान् गोपः एकां दुग्धवतीं कृष्णां धेनुम् ग्रामं नयति। (शतृप्रत्ययप्रयोगं कुरुत)
8. तस्याः लेखन्यः ह्यः यथा अवर्तन्त अद्यापि तथैव स्युः। (कृत्यप्रत्यययोगेन वाक्यं परिवर्तयत।)
9. केचन बटवः ज्ञानस्य अर्जनाय ग्रन्थान् पठन्ति। (समुचिते स्थाने तुमुन्प्रत्ययप्रयोगं कुरुत)
10. अहम् रत्नानां मूल्यं बोधामि। ततः परं रत्नानि क्रीणामि। (क्त्वाप्रत्यययोगेन वाक्यं लिखत)

I. यथेच्छम् षण्णाम् उत्तरं लिखत।

1x6=6

1. यथेच्छं चतुर्णां लकाराणां नामानि लिखत।
2. अमूभिः पञ्चभिः कानिचन द्वाविंशतिः फलानि अस्मभ्यम् देयानि। (विधिलिङि वाक्यं रचयत)
3. एकविंशतिः इति शब्दस्य कदा त्रिषु वचनेषु व्यवहारः भवति?
4. अमी शिशवः सूनवः दश ग्रन्थान् अनयन्। तान् ग्रन्थान् वयम् अपठाम। (शानच्प्रत्यययोगेन एकवाक्येन लिखत।)
5. पञ्च नित्यबहुवचनान्तान् शब्दान् लिखत।
6. कः लकारः केवलं वेदेषु प्रयुज्यते?
7. विशेष्यस्य यल्लिङ्गम् इति श्लोकं पूर्यत।
8. ह्यः फलेन वातेन वृक्षाद् रात्रौ भूमौ पतितम् अस्मिन् वाक्ये कर्ता कः, उक्तः अनुक्तो वा?

SK- 521 (संस्कृतभाषाप्रवेशः)

कालावधि:- होराद्वयम्

दिनाङ्क:- 14.12.2016

पूर्णाङ्क:- 50

A. यथावर्गपाठं विंशतिः संस्कृतेन अनुवाद्याः।

1x20=20

- 1) আপনি পরীক্ষা হলে থাকায় আমরা টুকলি করতে পারি না।
We can't copy as you are present in the exam hall
- 2) চলন্ত গাড়ি থেকে নামতে নেই।
One should not alight from the moving vehicle.
- 3) টাকা থাকলে মোবাইল কিনব।
Purchase mobile if there is money.
- 4) তুমি যে বইটি পড়ছিলেন সেটি আমাকে দাও।
Give me the book which you were reading
- 5) দুর্ধর ব্যাধি চিকিৎসার জন্য যে ঔষধ খাওয়া হয় তার মূল্য খুব বেশি।
Cost of the medicine which is eaten to cure incurable disease is very high.
- 6) বিড়াল দেখলেই কুকুর যেউ যেউ করে।
Dog barks if he sees a cat.
- 7) ভাত খেয়ে কঠিন বিষয় পড়তে বসলে মাথা ধরে।
Headache comes while studying after eating rice.
- 8) ভাত খেলে ঘুম পায়।
Sleep comes if rice is eaten.
- 9) মন্দিরে পূজারী যখন পূজা করে তখন আমি ধ্যান করি।
I meditate when the worshiper worships in the temple.
- 10) যখন ক্লাস চলে তখন পাঠ মন দিয়ে শোনা উচিত।
Its good to listen attentively when the class is going on.
- 11) যখন বাগড়া শুরু হল তখন আমি ওখান থেকে কেটে পড়লাম।
I went away when the quarrel started.
- 12) যখন বোন ভাত খাচ্ছিল তখন আমি খেলছিলাম।
I was playing when sister was eating rice.
- 13) যখন শিল্পী স্তোত্র গায় তখন আমি বীণা বাজাই।
I play Vina when the artist sings a stotra.
- 14) যারা পূণ্যলাভের জন্য গঙ্গায় স্নান করে তাদেরকে বন্দনা করি।
I salute those who take bath in Ganga for earning good merits.
- 15) যে ৬টি বই পড়া হল তাদের মধ্যে কিছু বই ব্যাকরণের।
Out of the 6 books studied some are of Grammar.
- 16) যে ছেলেটি ঘণ্টা বাজায় তার নাম কে জিজ্ঞাসা করেছে।
Who asked the name of the boy who rings the bell.
- 17) যে ছেলেটি পড়তে স্কুলে যাচ্ছে তাকে ডেকে দাও।
Call the boy who is going to the school for studying.
- 18) যে ছেলেটি বই পড়ছে তার কাছ থেকে বই নিয়ে এস।
Bring the book from the boy who is studying a book.
- 19) যে পুরোহিত রামের পূজা করেছেন তাকে দক্ষিণা দাও।
Give Dakshina to the worshiper who worshiped Rama.

20) যে যজ্ঞের জন্য কর্ম করে তার পাপ নাশ হয়।

Sins are destroyed of one who does work for Yajna.

21) সংত্বগুণ বৃদ্ধি হওয়ায় মরলে ভালো লোক প্রাপ্তি হয়।

One gets to good Lokas if one dies when the Sattwa guna has increased.

22) সময় থাকলে পড়াশোনা করা উচিত।

Better to study if there is time.

B. যথেষ্ট দ্বাদশপ্রশ্নানাংম্ উত্তরং লিখত।

1x12=12

1. যদা বিদ্যালয়ে অহং ভাষমাণঃ আসং তদা সঃ মহ্যং দত্তবান্। (সরলবাক্যেণ লিখত)
2. যদা রামঃ গচ্ছন্ আসীত্ তদা সীতা তম্ অপশ্যত্। (কবতুপ্রত্যয়যোগেণ সরলবাক্যেণ লিখত)
3. যদা দেব্যা জলং পীযতে, তদা রামেণ স্তোত্রং গীযতে। (কর্তরি পরিবর্তয়ত)
4. যদা পুত্রঃ মার্গে মাতরং নমতি, তদা তাং মাতরং ভগিনী পশ্যতি। (কর্মণি শানচপ্রত্যয়যোগেণ বাক্যং লিখত)
5. ভগবান্ হরিঃ নদ্যাঃ তীরে স্থিতঃ অস্তি। তস্মৈ ফলানি দেহি। (একেণ বাক্যেণ লিখত)
6. জনাঃ দেবং প্রণমন্তি। পশ্চাত্ তং ধ্যায়ন্তি চ। (ল্যপপ্রত্যয়েণ বাক্যদ্বয়স্য সংযোগং কুরুত)
7. মুমুক্ষুঃ পরমং শুদ্ধং বুদ্ধং মুক্তম্ আত্মানং জানাতু। (কৃদ্যোগেণ বাক্যং লিখত।)
8. যদা গোপঃ গাঃ দোগ্ধি তদা রামঃ বিদ্যালয়ং গতঃ। (ভাবসসম্যাং বাক্যং পুনঃ রচয়ত)
9. দুহ্যাচপ্চ ইতি শ্লোকং পূরয়ত।
10. কৃষকঃ স্কন্ধেণ অজাং গ্রামং নয়তি। (কর্মণি পরিবর্তয়ত)
11. পञ्च নিত্যবহুবচনান্তান্ শব্দান্ লিখত।
12. অনুক্তে কর্তরি কা বিভক্তিঃ ভবতি?
13. রাবণেণ বলাত্ সীতা লঙ্কাং হৃতা অস্মিন্ বাক্যে কর্তা কঃ, স চ উক্তঃ অনুক্তো বা?
14. বিশ্ৰান্তিঃ ইতি শব্দস্য কদা ত্রিষু বচনেষু ব্যবহারঃ ভবতি?

C. ষণ্ণাং সন্ধিঁ কুরুত।

0.5x6=3

1. তান্+তথা
2. মুনৌ +আগতে
3. তস্যাঃ+ঊর্জা
4. অরিষু+ঈর্ষা

5. प्रभो+ऐतिह्यम्
6. सिंहः+माणवकः
7. प्रातः +आगते
8. मणौ+आगमनम्

D.षण्णां सन्धिविच्छेदं कुरुत।

0.5x6=3

1. तस्म आह
2. देवा इति
3. देवतेशः
4. जलौघः
5. तपोधनः
6. तवौषधिः
7. देव्यौदार्यम्
8. नन्वत्र

E.यथेच्छम् अष्टानां शब्दानां रूपाणि लिखत।

1x8=8

1. गिर्-शब्दस्य चतुर्थी।
2. वेधस्-शब्दस्य पञ्चमी।
3. तादृश्-शब्दस्य पुंसि प्रथमा।
4. इदम्-शब्दस्य पुंसि द्वितीया।
5. नामन्-शब्दस्य सप्तमी।
6. दधि-शब्दस्य द्वितीया।
7. श्रीशब्दस्य पञ्चमी।
8. अदस्-शब्दस्य पुंसि प्रथमा।
9. ददत्-शब्दस्य तृतीया।
10. वपुस्-शब्दस्य पञ्चमी।

F.यथेच्छम् अष्टानां धातूनां रूपाणि लिखत।

1x8=8

1. डुकृञ्-धातोः विधिलिङि उत्तमपुरुषः।
2. शीङ्-धातोः लटि उत्तमपुरुषः।
3. आत्मनेपदी-पच्-धातोः लोटि मध्यमपुरुषः।
4. सेव्-धातोः लङि मध्यमपुरुषः।
5. अस् धातोः विधिलिङि मध्यमपुरुषः।
6. दा-धातोः आत्मनेपदी लोटि उत्तमपुरुषः।
7. आत्मनेपदिनः रुध्-धातोः लटि प्रथमपुरुषः।
8. अद्-धातोः लृटि मध्यमपुरुषः।
9. हु-धातोः विधिलिङि मध्यमपुरुषः।
10. परस्मैपदिनः रुध्-धातोः लङि मध्यमपुरुषः।

EN-611 – English General

Time: 2 hrs.

Full Marks: 50

Section A

A. Read the passage and answer the questions which follow it. 2X5

In the milky mountains, upon the lofty summit known as Altar Peak, stand the spacious and sombre ruins of a monastery once famous as the ARK. Traditions would link it with an antiquity so hoary as the Flood.

Numerous legends have been woven about the Ark; but the one most current on the tongues of local mountaineers among whom I chanced to spend a certain summer in the shade of Altar Peak is the following:

Many years after the great Deluge Noah and his family, and his family's increase, drifted into the Milky Mountains where they found fertile valleys, abundant streams and a most equable climate. There they decided to settle.

When Noah felt his days drawing to an end he called unto him his son Sam who was a dreamer and a man of vision like himself, and spoke unto him saying:

'Behold, my son. Your father's harvest of years has been exceedingly rich. Now is the last sheaf ready for the sickle. You and your brothers, and your children and your children's children shall re-people the bereaved Earth, and your seed shall be as the sand of the sea, according to God's promise to me.

'Yet a certain fear besets my flickering days. It is that men shall in time forget the Flood and the lusts and wickedness that brought it on. They shall also forget the Ark and the Faith that bore it in triumph for the fifty and one hundred days over the furies of the revengeful deeps. Nor shall they be mindful of the New Life that issued of that Faith whereof they shall be the fruit.

'Lest they forget, I bid you, my son, to build an altar upon the highest peak in these mountains, which peak shall henceforth be known as Altar Peak. I bid you further build a house around that altar, which house shall correspond in all details to the ark, but in much reduced dimensions, and shall be known as The Ark.

1. Where is the monastery, Ark, situated?
2. Where did Noah and his family decide to settle?
3. Who was Sam?
4. What fear did Noah have?
5. What did Noah bid his son to do?

B. Write a letter to a friend describing a magic performance. 10X1

C. Choose any five words and write their meanings. 1X5

1. curiosity
2. insane
3. dwindle
4. immense
5. intellect
6. transient

D. Make sentences using any five words.

1X5

1. eternal
2. misery
3. worthy
4. rebel
5. haunt
6. comfort

E. Fill in the blanks with appropriate prepositions.

1X5

1. He killed two birds _____ one shot.
2. Put this picture _____ the wall.
3. Did you see Sobha _____ the party?
4. I acted according _____ his advice.
5. The child is fond _____ sweets.

Section B

F. Answer any three Questions. (Indian Camp, Stopping by Woods on a Snowy Evening, She was a Phantom of Delight, My message to the Youth, Macbeth Act I - Scene 1, 2)

5X3

1. Briefly describe Wordsworth's feelings when he first met the lady (Mary Hutchinson).
2. What is Swami Vivekananda's message to the youth?
3. Describe the surgical operation conducted by Nick's father.
4. Write a brief summary of the poem *Stopping by Woods on a Snowy Evening*.
5. Banquo: The earth hath bubbles, as the water has, And these are of them.
Wither are they vanished? (1+2+2)
 1. Who are referred to as the bubbles?
 2. What did these creatures (referred to as bubbles) say to Macbeth?
 3. What was Banquo's reaction to their speech?

EN-611 – English General

Time: 2 hrs.

Full Marks: 50

Section A

A. Read the passage and answer the following questions: 2X5

Nivedita was born Margaret Elizabeth Noble on 28th October 1867 in the small town of Dungannon in North Ireland. Her father, Samuel Richmond Noble, was a priest, and her mother was Mary Esabel Noble. Margaret lost her father at the tender age of ten, and was brought up by her maternal grandfather Hamilton. Hamilton was one of the first-ranking leaders of the freedom movement of Ireland. Inspired by the influence of her father and forefathers on the one hand and the ideals of her maternal grandfather on the other, she developed in her character truthfulness, religious zeal, patriotism and also an attraction for politics.

Margaret spent her early student life in a Church boarding school in London, which was marked by rigorous discipline. A sharply intelligent student, Margaret used to study extensively beyond the school syllabus. She studied with equal eagerness literature, music, arts, physics and botany. Margaret became a teacher when she was only seventeen. Before that she had successfully completed her formal education. Within a short while she opened a school at Wimbledon and started to teach students following her own methods. Shortly her name as a good teacher spread far and wide. Side by side, she started to contribute articles in various papers and periodicals. In no time she established herself as a powerful writer in the then intellectual circle of London. Besides, she regularly participated in Church-sponsored service work. She had developed an attraction for religion from her very childhood.

In spite of fair success in her external life, the formal Church-regulated religious life could not give her the peace she had been longing for. She tried to understand the truth about religion by studying books. But the

desired peace ever eluded her and she was feeling dejected. This restlessness in her heart was not set to rest until she met the Indian sannyàsin Swami Vivekananda. On a cold afternoon in November 1895, Swami Vivekananda was explaining Vedanta philosophy in the drawing room of an aristocratic family in London. Margaret met Swamiji here for the first time. She was charmed by the philosophical exposition and the personality of the sannyàsin.

1. When and where was Nivedita born?
2. Who all influenced Margaret in her childhood?
3. What kind of a student was Margaret?
4. What did Margaret do after completing her formal education?
5. How and when did Margaret meet Swami Vivekananda?

B. Write a letter to a friend describing your favourite hobby. 10X1

C. Choose any five words and write their meanings. 1X5

1. exalt
2. filthy
3. assault
4. vigorous
5. humanity
6. startle

D. Make sentences using any five words. 1X5

1. liberty
2. endurance
3. vanish
4. immense
5. marvelous
6. lavish

E. Fill in the blanks with appropriate prepositions. 1X5

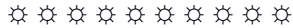
1. On behalf _____ the staff he read the address.
2. He acted according _____ my instructions.
3. They came _____ a taxi.
4. I differ _____ you on this question.
5. He is prepared _____ anything.

Section B

F. Answer any three Questions. (Indian Camp, Stopping by Woods on a Snowy Evening, Macbeth, Act I - Scene 1, 2)

5X3

1. Give a brief note on Nick and his father's last conversation. (Indian Camp)
2. Write a summary of the poem She was a Phantom of Delight.
3. Write the inherent philosophy of the poem Stopping by Woods on a Snowy evening.
4. What are Swami Vivekananda's views on fear? What does he want from the young men?
5. Duncan: O valiant cousin! Worthy gentleman! (1+1+3)
 1. Who is this valiant Cousin?
 2. Who is Duncan?
 3. Briefly state what the cousin had narrated to Duncan.

EN-613 – English General

Time: 2 hrs.

Full Marks: 50

A. Read the passage and answer the questions which follow it. 2X5

It is necessary in the study of Karma-Yoga to know what duty is. If I have to do something I must first know that it is my duty, and then I can do it. The idea of duty again is different in different nations. The Mohammedan says what is written in his book, the Koran, is his duty; the Hindu says what is in the Vedas is his duty; and the Christian says what is in the Bible is his duty. We find that there are varied ideas of duty, differing according to different states in life, different historical periods and different nations. The term "duty", like every other universal abstract term, is impossible clearly to define; we can only get an idea of it by knowing its practical operations and results. When certain things occur before us, we have all a natural or trained impulse to act in a certain manner towards them; when this impulse comes, the mind begins to think about the situation. Sometimes it thinks that it is good to act in a particular manner under the given conditions; at other times it thinks that it is wrong to act in the same manner even in the very same circumstances. The ordinary idea of duty everywhere is that every good man follows the dictates of his conscience. But what is it that makes an act a duty? If a Christian finds a piece of beef before him and does not eat it to save his own life, or will not give it to save the life of another man, he is sure to feel that he has not done his duty. But if a Hindu dares to eat that piece of beef or to give it to another Hindu, he is equally sure to feel that he too has not done his duty; the Hindu's training and education make him feel that way. In the last century there were notorious bands of robbers in India called thugs; they thought it their duty to kill any man they could and take away his money; the larger the number of men they killed, the better they thought they were. Ordinarily, if a man goes out into the street and shoots down another man, he is apt to feel sorry for it, thinking that he has done wrong. But if the very same

man, as a soldier in his regiment, kills not one, but twenty, he is certain to feel glad and think that he has done his duty remarkably well. Therefore, we see that it is not the thing done that defines a duty. To give an objective definition of duty is thus entirely impossible. Yet there is duty from the subjective side. Any action that makes us go Godward is a good action, and is our duty; any action that makes us go downward is evil, and is not our duty. From the subjective standpoint, we may see that certain acts have a tendency to exalt and ennoble us, while certain other acts have a tendency to degrade and to brutalise us.

1. What are the different ideas of duties in different faith systems?
2. How can we get an idea of duty?
3. What are the responses of a Christian and a Hindu to a piece of beef?
4. Who are thugs? What was their idea of duty?
5. What is the idea of the subjective side of duty?

B. Write a letter to your friend, describing a football match in which you were a referee. 10X1

C. Choose any five words and write their meanings. 1X5

1. charitable
2. summon
3. endure
4. absurd
5. sympathy
6. illusion

D. Make sentences using any five words. 1X5

1. eclipse
2. prologue
3. cordial
4. toleration
5. tyranny
6. bigotry

E. Fill in the blanks with appropriate prepositions. 1X5

1. I quite agree ____ you.
2. Let us move ____.
3. I am never late ____ school.
4. These are the good rules __ live by.
5. We cannot live ____ water.

F. Answer any three Questions. 5X3

1. Attempt a comparative study of Shelly's *To a Skylark* and Wordsworth's *To the Skylark* .
2. Briefly summarize the content of Swamiji's Chicago speech.
3. In short write the story of *After Twenty Years*.
4. What were the feelings of Mangan's sister for the narrator and what did she talk to him? (*Araby*)
5. Francisco: Nay, answer me: stand, and unfold yourself.(1+4)
 1. Who answers Francisco's question?
 2. How does Shakespeare surprise us in this scene?.

EN-615 – English

Date: 24-12-2016

Duration: - 2 hrs

Marks - 50

A. Answer any one of the following: 1x7=7

1. Describe the role of Salvatore as a nurse maid to his two younger brothers. What feature of Salvatore's character is revealed here?
2. Whom did Salvatore love passionately? Why did she refuse to marry him? What was his reaction?

B. Answer any one of the following: 1x7=7

1. "Yes this is the best time." Who is the speaker? What time is referred to here? Why is the time best? Give reasons.
2. "You may break, you may shatter the vase if you will, but the scent of the roses will linger there still..."
3. When did the speaker make this comment? Illustrate the inner meaning of this comment in the context of the story.

C. Answer any one of the following: 1x8=8

1. What role does a man play as a soldier? What is 'second childishness'? Describe it.
2. Describe the sixth stage of human life.

D. Answer any one of the following: 1x10=10

1. Write an application to the manager, S.B.I. Belur Math Branch, requesting him to issue A.T.M. card in your name.
2. You want to be an agent of Godrej furniture in your place. Now write a letter to the sales manager, Godrej Boyce Ltd. 2 N. S. Road, Kolkata – 1 to consider your request.

E. Rewrite the following according to direction in brackets: 1x6=6

1. The old man kept dreaming ____ the past. (Put correct preposition in the gap)
2. On hearing the sad news, he fainted. (Turn into a complex sentence)
3. Let us forget the past. (Change the voice)
4. I said to my friend, 'please help me to check the accounts'. (Change into indirect speech)
5. As I was tired, I ____ down for a few minutes. (Put the correct form of the verb 'lie' in the gap)
6. Coleridge was addicted ____ opium. (Put correct preposition in the gap)

F. Write one word substitution for each group of words: (Alternatives are given below) 1x8=8

1. Continuing throughout the year:
2. One who speaks of others:
3. One serving under another in learning a trade:
4. One who is reserved in speech:
5. The study of history and origin of words:
6. The dead body of an animal:
7. Right to vote:
8. Retired because of age:
[franchise, spokesman, reticent, etymology, corpse, superannuation, apprentice, perennial]

G. Correct spelling errors in the following : 1x4=4

1. dilemma
2. begining
3. profesion
4. neumonia

EN-615 – English

Date: 24-12-2016

Duration: - 2 hrs

Marks - 50

A. Answer one of the following:

1x7=7

1. Sketch the character of Salvatore focusing on his main characteristics.
2. Give a description of 'hard enough life' of Salvatore.

B. Answer one of the following:

1x7=7

1. 'You may break, you may shatter the vase if you will, but the scent of the roses will linger there still'
2. When did the speaker say this? What does he want to suggest through this speech?
3. 'Once again I had a game to play'
4. What sort of game did the speaker play with the girl? How did he feel when the girl left the compartment? What remark did he make to flatter the girl?

C. Answer one of the following:

1x8=8

1. What are the seven ages of man? Describe the first one.
2. Describe the sixth and seven stage of human life.

D. Answer one of the following: 1x10=10

1. You being the secretary of a club request Sri Sourav Ganguli, the renowned cricketer, to grace the chair of chief-guest in the Annual Sports meet on 15th December 2016.
2. Suppose you have lost your mobile set in Belur market. Now write a letter to the Inspector-in charge, Belur Police Station, to record it officially.

E. Rewrite the following sentences according to direction

1x6=6

1. He is not a good match ____ the job. (Put correct preposition)
2. He shows his gratitude ____ Mr. Das. (put correct preposition)
3. Has the price rise affected all the people? (Change the voice)
4. The Mayor, with his councillors, ____ to be present. (Put the correct form of verb)
5. He worked very hard, yet he did not succeed. (Turn into a simple sentence)
6. Hearing their father's footsteps, the boys ran away. (Turn into a complex sentence)

F. Write one word substitution for each group of words: (Alternatives are given below)

1x8=8

1. Trees shedding leaves seasonally at maturity:
2. One who speaks for others:
3. One who can not be conquered:
4. Right to vote:
5. One who knows everything:
6. Repetition of sound:
7. The dead body of an animal:
8. Subjects taken for discussion in a meeting:
9. [Omniscient, corpse, franchise, invincible, spokesman, deciduous, alliteration, agenda]

G. Correct the error in the following sentences:

1x4=4

1. He is my cousin brother.
2. It is a nice poetry.
3. One of the member was these.
4. Always tell the truth.

CA-621 Computer Applications [Theory]

Time allowed: 2 hours

Maximum marks: 50

PART – A

[20 marks] (Attempt *all* questions)

A. Multiple choice (choose the most appropriate answer): [1 mark x 5 = 5 marks]

1. Laptop computer is under the category of

- a) Supercomputer
- b) Microcomputer
- c) Minicomputer
- d) Mainframe computer

2. Which one of the following units can store the largest amount of data?

- a) kilobyte
- b) terabyte
- c) gigabyte
- d) megabyte

3. Who among the following is known as the ‘Father of Modern Computers’?

- a) Charles Darwin
- b) Charles Dickens
- c) Charles Chaplin
- d) Charles Babbage

4. Which one of the following is an example of a magnetic storage device?

- a) Flash memory
- b) Compact Disc
- c) Hard disk
- d) Blu-ray disc

5. A computer file can store _____.

- a) text
- b) image

- c) audio
- d) all of the above

**B. Match the columns:
marks]**

[1 mark x 5 = 5

Column X

Column Y

1. Input device	A) Browser
2. Port	B) CPU
3. Internet	C) Laser printer
4. Processor	D) Scanner
5. Output device	E) USB

C.State whether each of the following statement is true or false: [1 mark x 5 = 5 marks]

- 1. Software consists of electronic devices, the parts you can touch.
- 2. Computers can only process data, and not the information.
- 3. Computer virus is a program.
- 4. LibreOffice Writer is application software.
- 5. A folder cannot contain another folder.

D.Fill in the blanks:[1markx5=5marks]

- 1. Operating systems fall into the category of _____ software.
- 2. One Gigabyte is equivalent to _____ byte(s).
- 3. A complete computer system includes hardware, software, _____, and users.
- 4. Binary number 11011 is represented in decimal by _____.
- 5. A computer's operating speed is usually measured in _____.

PART - B

[10 marks] (Answer *any two* questions)

E.State the use of cache memory. [5 marks]

F.'Computer is superior to human being' - Justify. [5 marks]

G.If you plan to buy a printer, which criteria you must consider. Explain. [5 marks]

H.Write short notes on: ASCII code and Unicode. [5 marks]

PART - C

[20 marks] (Answer *any two* questions)

I. Write some major fields of applications of computer. Clearly state the benefits and limitations of using a computer. [4 + 6 = 10 marks]

J. What is the use of memory on computers? Write on different storage media on which data can be stored in a computer. [3 + 7 = 10 marks]

K. What is software? What are the utility programs? What do you understand by Open Source software. [2+3 +5=10marks]

L. Write some major applications of Internet. What are the advantages of email over postal mail? What is search engine? [4+3+3=10marks]

Computer Applications – Practical

Time allowed: 2 hours

Maximum marks: 50

General Instructions:

- I. There are 3 compulsory questions of 40 marks in total. 10 marks are for viva-voce.
- II. Create a folder with the name of your Roll/Student ID. Store all the files there.

A. Create a new workbook containing a Marks-List for an examination held in a school. Add column headings: Roll, Students' name, Subjects (e.g. Bengali, English, History, Geography etc.) to the list-table.

Add 6 (six) records of your own choice to the table. Calculate the total, average and rank of each record using functions available on your application program. Save the file with proper title. [15 marks]

B. Create a document on any word processing program that contains a CV (Curriculum Vitae) of someone else. You may use fictitious data to build the CV. Save the document with proper name onto your folder. [10 marks]

C. Write an invitation letter on a word-processor to attend on a birthday party of your brother. Create a database of 5 friends with name, address and pincode as fields and fill the records with your own data. Apply mail merge to insert the name and address of each person to the address block and create individual letter for each invitee. Save the merged letters on a single file and store into the folder. [15 marks]

CA-621 – Computer Application (Pr)

Time: 2 hrs.

Full Marks: 50

- 1.Type an English paragraph as instructed. 10
- 2.Type a Sanskrit paragraph as instructed. 8
- 3.Demonstrate the following: (4 x 8 =32)

A.Type three paragraphs – format them as follows:

1. Left align, Blue font, Yellow background
2. Centre align, Red font, Blue background,
3. Justify, Green font, Grey background.

B.Create styles for the formats above. Name them as style1/2/3 resp. Modify style1 as line spacing – 115%, outline -Level1.

C.Create a document of 10 pages – A5, portrait, margin 20mm all sides.. Demonstrate settings required to print them 2pages per sheet on A4 landscape.

D.Insert bookmarks on page 2, 3 etc. Create hyperlinked index on page 1. Demonstrate insertion of autoshapes.

E.Change the measuring unit into mm. Create auto-correct entry for SRK as Sri Ramakrishna. Create keyboard short cut for background color and sort list of A,B,C,D --- Z into Calc options.

F.Create a mark list having columns – Sr no, Name, Eng, Comp, Maths, Sans in CALC. Calculate Total, max, sumif (for total column) for marks >100.

G.Draw Column chart for first 5 columns and pie chart for Total column. Apply Chart title, label, column headings.

H.Take a धातु 'लिख' and conjugate it into 'लोट्' लकार. Use 'concatenate' formula and appropriate absolute/ relative referencing.

CA-621 – Computer Application (Th)

Time: 2 hrs

Full marks: 50

A.Fill in the blanks: (Any five)

1x5 = 5

1. OMR stands for _____ .
2. Hard Disk is an example of Magnetic/ Electronic/ Optical device. (Tick correct alternative)
3. Ink-jet printer is a contact/ non contact/ dot matrix type printer. (choose correct alternative)
4. CCD is the short form of _____ .
5. $1112 + 1012 =$ _____ .
6. An Optical Scanner which can recognize the characters is known as _____.
7. Time required for the arm assembly to reach the particular track/cylinder in a Hard disk is known as _____ .

B.State True or False: (Any five)

1x5=5

1. MICR is used in checking multiple choice exam questions.
2. Kindle and such E-book readers use E-ink display technology for displaying the text and images.
3. Semi-conductor Flip Flop is used as a memory cell in Hard Disk Drive manufacture.
4. PC register is used to store the operand and intermediate results during calculation in processor.
5. CDROM uses CAV recording.
6. Cache memory has a faster access than the RAM or Hard Disk memory.
7. Pen drive is an Electrically Erasable Programmable Read Only Memory.

C.Answer any FIVE of the following:

3x5=5

1. $(257.75)_8 = (?)_{10}$
2. $(5AF.84)_{16} = (?)_8$
3. $(775.25)_{10} = (?)_2$
4. $(101110.0011)_2 = (?)_{10}$
5. $10112 \times 1102 = (?)_2$
6. $100002 - 11012 = (?)_2$

D.Answer any FIVE of the following:

5x3=15

1. What is a Read Only Memory? What are different types of ROM? Explain.
2. Explain how data is organized on CDROM with the help of diagram.
3. Explain what is the difference between CAV and CLV recording? Which is used in HDD and CDROM and why?
4. Explain the working of LCD. What are its advantages over CRT display?
5. Explain the working of Optical scanner.

6. If the hard disk rotates at 7200 rpm and surface recording density on it is 1 Mb/in, what is the data transfer rate of the disk? Assume disk diameter of 3.5 in.
7. Write a machine language program to add 6 numbers and output the answer for HYP COM (15 operations, 4KB RAM computer). Assume single address instructions.
8. Explain the difference between Access time and Write time of Random Access Memory with the help of diagram.
9. If a hard disk has 5 surfaces, each surface is 5 inch in diameter, and the density of recording is 50000 bits per linear inch. Estimate number of bits per cylinder of the disk.
10. What is RAM? Explain the working of RAM, MAR and MDR with the help of block diagram of 3-bit per word, 4-word memory.
11. If the computer has 25 operation codes and 500KB memory addresses, how many bits would be required for single, two and four address instructions?
12. Explain how data is organized on Hard Disk and derive the formula for packing density of a Hard Disk.
13. Explain the difference between the CD and DVD ROM.
14. Write a machine language program for HYP COM (15 op. Codes and 4KB memory) to find out the largest of the three numbers. Write remarks to explain in brief each of your instructions.

E. Answer any ONE of the following: 10

1. Develop the logical structure (draw the block diagram) of a computer having following configuration:
 - i. 15 operation codes
 - ii. 4 KB memory
 - iii. Single address instruction.
 Write a machine language program to calculate: $(A+B-C)$. Explain the step of program loading into computer memory.
2. If the content of address 847 of HYP COM is AB76, what will be stored in 847 after the following HYP COM instructions are executed?

1847
D000
6847

 Explain how the HYP COM carries out these instructions one by one. (1 = CLA; D = compliment operation; 6 = Store)

CA-621 – Computer Application (Th)

Time: 2 hrs

Full marks: 50

A.Fill in the blanks: (Any five)

1x5 = 5

1. MICR stands for _____ .
2. Size in bits of MAR of a 16 KB memory is _____ .
3. If a Hard disk has 7200 rpm speed, _____ revolutions are made per second.
4. Pointing device similar to mouse, which is used in Laptops is known as _____
5. Computer memory from which the data is erased after power is switched off is known as _____ .
6. $1012 \times 1112 = (?)^2$
7. Purpose of PC register is to store Instruction/ Instruction address/ Operand/ Intermediate result. (choose correct alternative)

B.State True or False: (Any five)

1x5=5

1. Main principle used by LCD screens is polarizing property of light.
2. Laser printers are faster than the ink-jet printers.
3. Access time of a RAM is more than its Cycle time.
4. Set of tracks in all surfaces of a disk pack is known as sector.
5. Accumulator enables us to use single-address instructions by storing operands and intermediate results.
6. Hard disk uses CAV recording.
7. Seek time of a Hard disk is more than its latency time.

C.Answer any FIVE of the following:

3x5=5

1. $(545.44)_8 = (?)_{10}$
2. $(B20.AC)_{16} = (?)_8$
3. $(321.625)_{10} = (?)_2$
4. $11102 \times 1012 = (?)^2$
5. $10011 - 1111 = (?)^2$
6. $(110111.011)_2 = (?)_{10}$

D.Answer any FIVE of the following:

5x3=15

1. How are printers classified? Explain working of Ink-jet or Laser printer.
2. A 3.5 inch diameter hard disk has 2 plates, 512 bytes per sector, 2048 sectors per track, and 1000 tracks per surface. The capacity of the disk is?
3. Explain the concept of cylinder, seek time and latency time in Hard disk. Draw the diagram if necessary.
4. What is a computer mouse? How is it used?
5. Explain the use of Accumulator. How is it useful in making a single address

instructions?

6. What is a DVDROM? What are the major differences between a CDROM and a DVDROM?
7. If the computer has 100 operation codes and 3GB memory addresses, how many bits would be required for single, two and four address instructions?

E. Answer any ONE of the following: 10

1. Develop the logical structure (draw the block diagram) of a computer having following configuration:
 - i. 15 operation codes
 - ii. 4 KB memory
 - iii. Single address instruction.Write a machine language program to print the greater of two numbers. Explain how the instructions (Any 3) are carried out by the processor .
2. Explain the principle of polarization of light. Explain how the principle is used in Liquid crystal display technology. Support your answer with diagrams. Also explain the advantages of LCD over CRT.

C Programming Language – Practical

Time allowed: 2 hours

Maximum marks: 50

General Instructions:

1. There are five compulsory questions of 8 marks each. 10 marks are for viva-voce.
2. Write all the code or steps which you have performed, in your answer script.

A. Create a C program to print all prime numbers between 1 and 25.

B. Build a program that prompts for and accepts a mobile phone number, checks it whether it is a 10-digit number and if it so then stores into an array. The program should continue until user inputs 0 (zero) from the keyboard. Finally print the numbers on screen.

C. Using *for* loop, build a program to print the following pattern on the screen:

```
>>>>>>>>>
  >>>>>>>>>
    >>>>>>>
      >>>>>>
        >>>>>
          >>>>
            >>>>
              >>>
                >>>
                  >>
                    >
```

D. Build a function to calculate the length of a user-given string without using `strlen()` library function.

E. Create a program that accepts a number as command line argument, then reverses it, and displays on the screen

CA-Computer Applications (Theory)

Time allowed: 2 hours

Maximum marks: 50

PART - A

[20 marks]

(Attempt **all** questions)

**1. Multiple choice (choose the most appropriate answer):
[1 mark x 5 = 5 marks]**

1. In which of the following assignments is there no loss of data? (i is an int, f a float, d a double)

- a) $i = f + d;$
- b) $f = d;$
- c) $i = d;$
- d) $d = i + f;$

2. Which one of the following is not a keyword in C?

- a) language
- b) continue
- c) return
- d) short

3. Every C program contains a function called

-
- a) puts()
 - b) printf()
 - c) strlen()
 - d) main()

4. What will be the result for the following C statement?

5. `printf("%d", 3+3-3*3/3%3);`

- a) 1.5
- b) 3
- c) 9

d) 6

6. A string is terminated by the _____ character.

- a) \b
- b) \0
- c) \n
- d) \t

**2. Match the columns
marks]**

[1 mark x 5 = 5

Column X

Column Y

- 1. compares two strings
- 2. header file
- 3. operator
- 4. data type
- 5. gcc

- A) string.h
- B) long
- C) compiler
- D) strcmp()
- E) sizeof()

3.State whether each of the following statement is true or false: [1 mark x 5 = 5 marks]

- 1. The *break* statement is used to terminate a program.
- 2. A float expression cannot be tested using *switch* statement.
- 3. C comments are delimited by **/* and **/* symbols.
- 4. A function may be called more than once from any other function.
- 5. Arrays in C can only be single dimensional.

4.Fill in the blanks: [1 mark x 5 = 5 marks]

- 1. To compare two strings, library function _____ may be used.
- 2. The statement `printf(“%08d”, 888288);`, will print _____ .
- 3. C language is developed by _____ .
- 4. The modulo operator (%) can only be used with _____ data type.
- 5. Algebraic expression $y^2 - 4ax$ when converted into C expression must be written as _____.

PART – B

[10 marks]

(Answer *any two* questions)

5. Explain the use of *break* and *continue* statements in C. [5 marks]

6. Contrast between pre-decrement and post-decrement operator.[5 marks]

7. What are the advantages of using functions in C? [5 marks]

8. Write short note on: Pointer in C. [5 marks]

PART – C

[20 marks]

(Answer *any four* questions)

9. Write a program to find the largest among 10 integers stored into an array. [5 marks]

10. Write a program to create a multiplication table from 1 to 10, using *do...while* loop in C.

[5 marks]

11. Write a C program to copy the contents of an array into another array in the reverse order and print the new array elements on the screen.

[5 marks]

12. Write a program to print the following series on the screen:

-10 -8 -6 -4 -2 0 2 4 6 8 10

[5 marks]

13. Write a C program to remove all leading and trailing blanks from a string.

[5 marks]

14 Write a command line program that accepts an integer value as an argument and checks for whether it is a negative number. If user enters negative number, it should transform it into absolute number (e.g. -5 as 5) and display it on the screen.

[5 marks]

CA-625 Natural Language Processing

Duration: 2 hours

Sem-V

Marks-50

1. Answer any two

10x2=20

1. Write a brief note on MM Structure.
2. Write the word form table and paradigm table for the root hari using wx-notation.
3. Write the word form table and paradigm table for the root go using wx-notation.

2. Answer any two

5x2=10

1. Write out the word form table for the root mawi (use wx notation).
2. What are the applications of NLP?
3. Write a brief note on applications of AI.

3. Analyse the sentences and show the MM Structure diagrammatically in them.

2X10=20

1. छात्राः विद्यालये पठन्ति ।
2. डयमानाः विहगाः शिशुभिः दृश्यन्ते ।
3. कुम्भकारः मृदा घटं निर्माति ।
4. गोपालकः गां क्षेत्रे अबध्नात् ।
5. रामः लक्ष्मणं सीताया रक्षणे नियोज्य हरिणं ग्रहीतुम् अगमत् ।
6. शिष्याः गुरुं प्रणम्य ततः निष्क्रान्ताः ।
7. छात्रैः ग्रन्थः पठितः
8. मह्यं तव पाकः रोचते ।
9. मधुमक्षिकाः पुष्पेभ्यः मधु पातुं समागच्छन्ति ।
10. अहं न्यायं पठितुं न इच्छामि ।
11. कृष्णवलाहके धवलवकश्रेणीं पश्यन् गदाधरः मूर्च्छाम् अगच्छत् ।
12. स गृहं न गमिष्यति ।

ES-631 – Environmental Studies

Duration: 2 hours

Full Marks: 50

=====

A. Choose the most appropriate answer (any five) 1x5=5

1. The atmospheric layer containing Ozone layer is called – i) Troposphere ii) Stratosphere iii) Mesosphere.
2. Salim Ali was mainly associated with – i) Insects ii) Birds iii) Tiger.
3. Percentage of forest cover in India is about – i) 5 ii) 21 iii) 30
4. Which of the following is a renewable source of energy – i) Coal ii) Oil iii) Wind.
5. The producer in an aquatic ecosystem is i) Fish ii) Zoo-plankton iii) Phyto-plankton.
6. Which of the following pollutant reduces the oxygen carrying capacity of the blood significantly – i) Carbon monoxide ii) Sulfur dioxide iii) Lead.
7. Which of the following is a detritivore or decomposer – i) Cow ii) Bacteria iii) Bird.

B. Indicate True or False

1x5=5

1. Vegetable oils are used to produce bio-diesel.
2. Rann of Kacchh (Gujarat) is famous for Lion.
3. Biodiversity is high in Deccan Plateau (South India).
4. Smog is an incident of water pollution.
5. One of the major issue related to construction of big dam is rehabilitation of the affected people.

C. Answer any two questions

2x2=4

1. What are functional aspects of an ecosystem?
2. With example explain *in-situ* conservation?
3. What is *stratosphere*? Why it is important to the human being?
4. What are the environmental problems associated with the generation of thermal energy?

D. Answer any three questions

4x3=12

1. How can you control 'tree-cutting' in an area ?
2. Enumerate different ways by which you can prevent unnecessary loss of water in your locality?
3. How can you encourage tree plantation in your locality?
4. What are your suggestions about control river-water-pollution.

E. Answer any three questions

8x3=24

1. What is Biodiversity? Write an essay on 'conservation of biodiversity'. 2+6
2. Explain the following terms – food chain, food web & ecological pyramid? Write an essay on 'ecosystem goods and services'. 2+6
3. What are the advantages associated with the use of 'renewable sources of energy'? Write about the different applications of 'solar energy'. 2+6
4. What is air pollution? Write about five major air pollutants and their adverse impacts on the environment (animals, plants and materials). 2+6

ES-631 – Environmental Studies

Duration: 2 hours

Full Marks: 50

=====
A.Choose the most appropriate answer (any five)1x5=5

1. Ozone layer protect us from harmful – i) UV rays ii) X-rays iii) Infrared rays.
2. Rachel Carson wrote the book – i) Origin of Species ii) Indian Birds iii) Silent Spring.
3. Which of the following causes air pollution most when it is burnt – i) Natural Gas ii) Coal iii) Kerosene.
4. Which of the following is an example of *in-situ* conservation – i) National park ii) Zoo iii) Botanical garden.
5. The producer in an aquatic ecosystem is i) Fish ii) Zoo-plankton iii) Phyto-plankton.
6. Carcinogen pollutants are the cause of – i) High blood pressure ii) Tuberculosis iii) Cancer.
7. Which of the following is a carnivore – i) Cow ii) Tiger iii) Rabbit.

B.Indicate True or False 1x5=5

1. Ozone gas present in troposphere is harmful to human being.
2. Kaziranga (Assam) is famous for Wild Ass.
3. The nuclear reactor use Uranium-235 to produce electricity.
4. Smog is a mixture of smoke+fog.
5. Organic farming is an example of sustainable development.

C.Answer any two questions

2x2=4

1. What are structural aspects of an ecosystem?
2. With example explain *ex-situ* conservation?
3. What is *troposphere*? Why it is important to the human being?
4. What are the environmental problems associated with the generation of nuclear energy?

D.Answer any three questions 4x3=12

1. How can you control soil erosion in your locality ?
2. Enumerate different ways by which you can prevent garbage- dumping on road-side ?
3. How can you encourage tree-plantation in your locality?
4. What are your suggestions about control of pollution in a pond ecosystem.

E. Answer any three questions

8x3=24

1. What is 'Key Stone Species' in an ecosystem? Write an essay on 'causes of biodiversity loss'. 2+6
2. What are the different types of forests found in India? What are the threats to forest ecosystem? How can forest ecosystem be conserved? 2+3+3
3. What are the advantages and disadvantages of the 'Non-renewable sources of energy'? Write briefly about 'Biomass energy'. 4+4
4. What is air pollution? How smog is formed in the atmosphere? Write down the measures by which air pollution can be controlled? 2+3+3
